ფასი 50 კაპ.

ფელიფადი პირველი

საქართველოს რესპუბლიკა

მთავრობის მოამბე

ყოველდღიური გაზეთი

№ 53 ხუთშაბათი, 29 ნოემბრისთვე 1918 წ. № 53

ამ ნომერში არის განცხადება

მთავრობის მოამბე ოფიციალური გაზეთი
(ოფიციალური და არა ოფიციალური განყოფილებით)

„საქართველოს რესპუბლიკა“

ღირს ერთი თვით 10 მ., ცალკე ნომერი ფულით 50 კაპ.

სავალდებულო განცხადებანი დადგენილი ნიხრით, კერძო განცხადებანი შეთანხმებით.

გაზეთზე ხელის მოწერა მიიღება დილის 10—3 საათამდე.

(ბარონის ქუჩა № 6, ტელეფონი—1—82.

ღრმად დამწუხრებული ივანე გარველი ამით აუწყებს ნათესაობას და ნაცნობებს, რომ ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა ენგენისთვის 27-ს დაბადა მისი უსაყვარლესი და დაუვიწყარი მეუღლე

მსახიობი ანნა კავთელი

პანაშვიდები ყოველ დღე, ხვდამის 6 საათზე, გაიმართება ორშაბათს, ექვსისთვის 30-ს თავის ბინიდან, ოლღას ქ., ეკრის შესახვევი, № 3, დილის 9 საათზე ქვაშვეთის ეკლესიაში, დაკრძალვა წმ. ნინოს სახელობაზე.

ხვალ, 17 ენკენისთვეს (ძვ. სტ.) წმ. ნინოს ეკლესიაში დანიშნულია წლის წირვა და პანაშვიდი განსვენებული მასწავლებლის

დიანოზ სპირიდონის ძის
ზერაძის

სულის მოსახსენებლათ, რასაც მწუხარებით აუწყებს ნათესავთ და ნაცნობთ ქვრივი

განსვენებულის ნადეჟდა დავითის ასული თავის შვილებით:

გულ დამწვარნი დედა ნინო, მშობი: რაჟდენ, გრიგოლ და ლევან, მეუღლე ვარო, რძლები ეკატერინე და დარო მირიანაშვილები, დეი ანნა და სიძე გიორგი მამაცაშვილები, სიმამრი ნიკა და სიდედრი ანანა კარდენახლოშვილები აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ ქვირის, 29 ენკენისთვეს, 12 საათზე, დიდების ეკლესიაში გადახდილ იქნება შვიდის პანაშვიდი ახლად გარდაცვლებულის

ნიკოლოზ მალაქიას ძის
მირიანაშვილის

სულის მოსახსენებლათ.

ღრმად დამწუხრებული შვილები: ელისაბედ და მარიამ, სიძეები: ალექსანდრე ყანჩელი და სერგ. ერისთავი, შვილი-შვილები: ქეთევან, ნინო და თამარი ქორებით ვასილ გარგალაკოვი და შალვა ბნელაძე, დასწუხლნი ნადეჟდა წერაძისა გულითადი მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ ხან-მოკლე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა

თინათინ იოსების ასული კოგერაძისა

გამოსვენება მოხდება 29 ენკენისთვეს 9 საათზე რკინის გზის საავადმყოფოს სამლოცველოდან წმ. წინოს სასაფლაოს ეკლესიაში, დაკრძალვა იქვე.

ს ხელმწიფო თეატრი.

აწერის სეზონი 1918—19 წ. ს. დ. დეკანოზის დარბაზი

დღეს, 29 ენკენისთვეს 1918 წ.

ოპ. 4 მოქმედებ. „ფაუსტი“ მუსიკა გუნოსი.

მონაწილეობას მიიღებენ: ვოლ. ლევიცკისა, მოროზოვი, ოვსიანკოვისა, ბერეზინი, ზუბარევი, ნაკოლსკი, ეზოვი. დირიჟორი ცეროვსკი. დასწყისი 8 საათზე. 30 ენკენისთვეს „ტოსკა“, 1 ოქტ. „პიკოვაია დამა“, 2-ს „აიდა“. 3-ს „ცრემლი“.

წინამძღვრიანი-ქარის საბაშვრანო სკოლის განგე

აცხადებს, რომ მეცადინეობა სასწავლებელში გახსნილი პროგრამით დაიწყება 1 ოქტომბრ. ხსენებული სკოლა აღიარებულ იქნა სახელმწ. ფონდ: განზრახულია სკოლასთან პანსიონის დაარსება. სპეციალურ კლასებში მიღებულ იქნებიან დაბალ და უმაღლეს პირველ დაწყებითი სასწავლებელში კურს დამთავრებულნი. ცნობები უნდა გაიგებიანოს მეხეთაში სკოლის გამგის სახელზე.

512 3-4

მე II-ეწელ. ვაჟთა და ქალთა გიმნაზია მე II-ეწელ.

ნ. გ. თევზაძის

უფლებიანი, ახალი ტიპის, 8 კლასის კურსი უცვლება 4 წელიწადში.

ქ ნ ი ა ს ვ., № 11.

თხოვნები მიიღება ყველა კლასებში. საგნების სწავლება რუსულად. ქართველებისათვის—ქართველთა ისტორია და ლიტერატურა სავალდებულო საგნებია. მაგალითად საგიმნაზიო მოწაფეები მიიღებიან განუყრელად ერთეულებისა და ხნისა მიხედვით შესაფერ კლასებში, ყოსაც მოწაფობა არ აქვს—გამოცდით. მეუღლე კლასში გამოუცდელად მიიღებიან ის პირნი, რომლებსაც გაოცებული აქვთ უმაღლეს დაწყებითი სასწავლებლები ან და სხვა შესაფერი კურსის სასწავლებელი. კანცელარია გახელებულია საღამოს 4—8 ს. გიმნაზია ძველებს მოწაფეებს უფასო სასეამდვანებს. ეროვნულიური მეცადინეობა დაიწყო 2 ენკენისთვიდან.

1917/18 წელს გიმნაზიამ მოწაფეებს გაათავებინა პირველად.

50—2ა გიმნაზიის გამგე ს. ნ. ზულგინი.

სავალდებულო დადგენილება ქალაქზე გადასახადის მეპრაშისა ქ. ციხისძეში.

1. ყველა ჯიშის ძაღლებზე წელიწადში გადასახადი, გარდა იმ ძაღლებისა, რომლებიც ეკუთვნით: ა) სხეთა სახელმწიფოს საკარიელოს მთავრობისაგან წერილობით დიპლომატიურ წარმომადგენლებს და იმ პირთა, რომლებიც ელიან სახელმწოთა და მისსიებთა შემადგენლობაში და ბ) იმ პირთა, რომლებიც ცხოვრებენ ქ. თბილისში არა უმეტეს ერთი თვისა.

2. თითო ძაღლზედ გადასახადი იქნება წელიწადში 10 მან. ხოლო ეზოს მცველ ძაღლებზედ 5 მან.

3. ძაღლების პატრონებს ხელახლა გადასახადი შეეკვეთ ერთი წლის წინათ და ქალაქის გამგეობისაგან მიიღებენ ნიშანს, რომელზედაც იქნება ნაჩვენები ფულის მოღების მიზეზის ნომერი. ეს ნიშანი უნდა ჩამოკიდონ ძაღლის საყელურზე.

4. უცხო ენ ნიშანი დაიკარგება, ძაღლების პატრონებს შეუძლიანთ განახლონ იგი მისი ფასის გადებით.

5. ვინც ახლათ შეიძენს ძაღლს ვალდებულია ორი კვირის განმავლობაში გამოუცხადოს ქალაქის ხარჯთ ამრეს განყოფილებას და გადახდოს ზედასახადი სავსებით ანუ ნახევარი იმისი მიხედვით პირველი წლის თუ მეორე წლის ნახევარში შეიძინა იგი.

6. ძაღლების პატრონთა, რომლებიც არ შეიტანენ ამ გადასახადს, გადახდებათ როგორც დარჩომილი გადასახადი ერთი ორად.

7. ქუჩებში მოხეტიალე ძაღლები, რომლებსაც არ ექნებათ ყელზედ აქ ნახსენები ნიშანი, დაიჭერილნი იქნებიან.

8) დაჭერილი ხალი ძაღლები გაიგზავნებიან ძაღლებისთვის თავ-შეფარებინებზედ, სადაც დარჩენილ იქნებიან სამი დღის განმავლობაში. თუ პატრონნი ამ ხნის განმავლობაში არ მოიკითხავენ ძაღლს, ამ ვადის შემდეგ დახოცილი იქნებიან და თუ აღნიშნულ ვადამდის მოიკითხავს პატრონი მიეცემათ იგი მხოლოდ შესაფერი ფულის გადახდის შემდეგ.

შენიშვნა: ცოფიანი ანუ ავათმყოფი ძაღლები დაიტოვებიან აღნიშნულ ვადამდისაც.

9. ქ. ტფილისის სახლის პატრონებს ევალებათ ღღიდან ამა დადგენილების გამოცხადებისა, ოთი კვირის განმავლობაში, მიაწერონ ქალაქის გამგეობის ხარჯთ ამკრეფ განყოფილებას ცნობა რამდენი ძაღლია მათ სახლებში.

10. ქ. ტფილისის გამგეობის ხარჯთ ამკრეფ განყოფილების ნოქრებს (агенты), ქალაქ ტფილისის გამგეობის საბეთაღლო განყოფილებას და ქალაქის მილიციას ევალებათ თვალყური ადევნონ ზემოთ მოხსენებულ წესდების დაცვას.

11. ამ დადგენილების დამრღვევნი გარდა პ. 6 ზემოთ მოხსენებულ შედეგისა, პასუხისგებაში იქნებიან მიცემულნი სასჯელთა 29 მუხლის ძალით.

12. ეს სავალდებულო დადგენილება შედის ძალაში ღღიდან გამოცხადებისა.

ტფილისის ქალაქის კაშკაშა.

მუშათა კლუბი

(მიხაილოვის პროსპ. № 65)

დღეს, 29 ნკენისთვეს საღამოს 8 საათზე გაიმართება მხატვრული მუსიკა

ილიკო ჯუღაშვილის

ლიტერატურულ-მუსიკალური საღამო

მონაწილეობას იღებენ: ილია ნაკაშიძე, გიორგი ქუჩისთვილი, გალაქტიონ ტაბიძე, კარა-დავრიშ, მოხეტიალე მუსიკოსი ნიკოლოზ სახაროვი 1—526—1

ქალთა VI გიმნაზიის ქართულ კლასებში

(1 კურს.—მე-4 კლასამდე) მიღება გაგრძელდება 4 ოქტომბრამდე. გასსნილი იქნება სამზადისო კლასებიც (1 კლასამდე) და აგრეთვე მერვე კლასიც. 810 2—1

ტფილისის სახელმწიფო ინსტიტუტთან არსებული უმაღლესი პირველ-დაწყებითი სასწავლებელი

ამით აცნობებს, რომ სასწავლებელში უკვე დაიწყო მოწაფეთა მიღება. პირველ კლასში მიღებას გამოუცდელად ისინი, ვისაც პირველ დაწყებითი სასწავლებელი დაუსრულებია. დანარჩენ კლასებში ან შესაფერი მოწმობით, ან გამოცდით. სწავლა იწარმოებს ქართულად. სწავლის ფასი სამი თუმანი წელიწადში. თხოვნები მიიღება ყოველდღე ინსტიტუტის კანცელარიაში დიდი მთავრის ქ., № 91, დილის 10 სათ. 1 საათ. 523 3—2

ექიმი ი. კ. აგაპოვი

შინაბავნი ავადმყოფობა.

განსაკუთრებით ავადმყოფობანი გულმკერდისა, ფილტვებისა, სასუნთქისა, ფილტვების ატკასა, გულისა და ჯირკვლებისა.

მიმღებლობა (დიაგნოზის) და წამლობა ყოველ გვარი ქლეშისა, სისხლნაკლულობისა და მალარიისა.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე გარდა კვირისა საღამოს 4½—6 საათამდე.

პეტრე დიდის ქუჩა № 26. ტელეფ. 5—86.

№ 719.

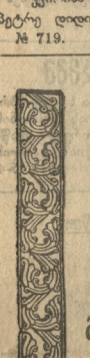

გამოჩნდა და იყიდება

ეროვნული უნივერსიტეტის

და

თეატრის

5.000.000 მან.

ლატარიის ბილეთები

ბილეთი ღირს 25 მან.

პირველივე მოგება 100.000 მან.

ბილეთები იყიდება იქ, საცა გამოცხადებულია.

412 60—11

ოფიციალური განყოფილება

განაცხადება

საქართველოს რესპუბლიკის იუსტიციის მინისტრისა.

26 ნკენისთვე 1918 წ.

№ 27.

დანიშნულ იქმნენ: ქ. ტფილისის საერთაშორისო ტრიბუნალის თავმჯდომარე პიხელ ტატიშვილი ტფილისის ოლქის სასამართლოს პრალმდებლად.

ქუთაისის მაზრის მომრიგებელ მოსამართლის თანაშემწედ, სამტრედიისა და ლანჩხუთის საგამომძიებლო უბნის გამგე მელქისედეკ კანდელაკი, განჯის ოლქის სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგი დიმიტრი ჩხატარიშვილი, გორის მომრიგებელ მოსამართლის თანაშემწე, ცხინვალის სამომრიგებლო უბნის გამგე რაფიელ გაგუა, ყაზახის მომრიგებელ მოსამართლის თანაშემწე, პირველ სამომრიგებლო უბნის გამგე ელადიშერ ვანანა, ზანგეზურის მომრიგებელ მოსამართლის თანაშემწე მიგრანის სავამომძიებლო უბნის გამგე თომა სოლაღაშვილი, ტფილისის ოლქის სასამართლოსთან მყოფი სასამართლო თანამდებობათა ფიცისა კანდიდატი გრიგოლ შალიბაშვილი და ტფილისის სასამართლო პალატის ოლქის ნაფიცი ვექილი გიორგი ნატროშვილი ტფილისის ოლქის სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგებად.

განმარტებანი თანამდებობაზე:

ტფილისის ოლქის სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგები პაველ პრილიპკო, ვალერი კლენცკი და გრიგოლ მელიქოვი.

შტატ გარეშე რჩებიან:

სალიკვიდაციო ფულის მიცემით 1918 წ. იანვრის 6-ის კანონის თანახმად ტფილისის ოლქის სასამართლოს ბრალმდებლის ამხანაგები ანდრია ვასილიევი, პეტრე ზაქარევი, დიმიტრი ზელენინი, კონსტანტინე მოძოლევსკი, არკადი ლონგინოვი, პეტრე ივანოვი და ალექსანდრე როდეკანელი.

იუსტიციის მინისტრი შალვა ალექსი-ჭავჭავაძე.

№ 28

ჩაირიცხნენ იუსტიციის სამინისტროს უწყებაში:

1. იუსტიციის მინისტრის კანცელარიის საქმის მწარმოებლის თანაშემწე კონსტანტინე კანდელაკი.

2. შინაგან საქმეთა მინისტრის კანცელარიის საქმის მწარმოებლის თანაშემწე დავით აბაშიძე.

3. ფინანსთა მინისტრის კანცელარიის საქმის მწარმოებლის თანაშემწე შალვა კურცხალია.

4. მომრიგებელ-მოსამართლეთა თანაშემწენი სიღნაღისა—ალექსანდრე რიგაძიდე და ივანე ქავთარაძე, ტფილისის მაზრისა—აშოთ გალუსტიანი, თელავისა—დიმიტრი მგალობლიშვილი, გორისა—ნიკოლოზ ავშაროვი, ქუთაისის მაზრისა—პაველ არარატოვი, ტფილისის მე-3 ნაწილისა—ვლადიმერ დილეგესი და ვლადიმერ მჭედლიშვილი, დუშეთისა—დიმიტრი ღვინიაშვილი, ერევნის სასამართლოს ოლქის მომრიგებელი მოსამართლის თანამდებობის აღმასრულებელი ანდრია პაპაღასკი, ტფილისის სასამართლო პალატის ოლქის ნაფიცი ვექილი: დიმიტრი გაბაშვილი და ლევან ამირაღოვი, ამავე ოლქის ნაფიც ვექილის თანაშემწენი—მიხეილ მდივანი, იოსებ ბერეჟიანი და ნიკოლოზ ქუჩუაშვილი, ტფილისის სასამართლო პალატის მდივნის თანაშემწენი: გიორგი მძინარიშვილი და ბოგდან გამაზოვი; ტფილისის სასამართლო პალატასთან მყოფი, სასამართლო თანამდებობათა უფროსი კანდიდატი—ვრეკელ ცირკუნაძე; ტფილისის ოლქის სასამართლოსთან მყოფი სასამართლო თანამდებობათა უფროსი კანდიდატები—გენადი კოროლენკო, ვასილ კორინთელი, ნიკოლოზ აზიკური და ალექსი არსენიშვილი; იმავე სასამართლოსთან ნამყოფი კანდიდატი სასამართლოს თანამდებობათა ემეღიან გინკულოვი; უნივერსიტეტში კურს დამთავრებულნი: ხარკოვისაში—ივლიანე პაიჭაძე, კიევისაში—დიმიტრი დიდებულიძე, ოდესისაში—პეტრე ფოთოლიშვილი და პეტროგრადისაში—ალექსაღრე იკონომიდი.

ზემოხსენებულნი პირნი იგზავნებიან სასამართლო გამომძიებლის თანამდებობის აღსასრულებლად:

რიგაძიძე—ტფილისის რკინის გზის 1 უბანში, გალუსტიანი—ტფილისის რკინის გზის 2 უბანში, კანდელაკი—ტფილისის 1 უბანში, გაბაშვილი—ტფილისის მე-2-რე უბანში, არსენიშვილი—ტფილისის მე-3-მე უბანში, გინკულოვი—ტფილისის მე-4-ე უბანში, ბერეჟიანი—ტფილის მე-5 უბანში, ქავთარაძე—ტფილისის მე-6 უბანში, ღვინიაშვილი—ტფილისის მე 7 უბანში, მძინარიშვილი—ტფილისის მე-8 უბანში, მჭედლიშვილი—ტფილისის მე-9 უბანში, დილეგესი—ტფილისის მე-10 უბანში, პოპლავსკი—ტფილისის მე-11 უბანში, ქუჩუაშვილი—ტფილისის მაზრის 1-ლ უბანში არარატოვი—ტფილისის მაზრის მე 2 უბან. ში, იკონომიდი—ტფილისის მაზრის მე-3 უბანში, ამირაღოვი—წულაევრის უბანში, გამზოვი—ლორის უბანში, კოროლენკო—ბაშკიჩეტის უბანში, ავშაროვი—ჯორის უბანში, ცირკასელი—ცხინვალის უბანში, მდივანი სურამის უბანში, აბაშიძე—ბორჯომის უბანში, დიდებულიძე—დუშეთის უბანში, ფოთოლიშვილი—თიანეთის უბანში, მგალობლიშვილი—თელავის მაზრის 1-ლ უბანში, აზიკური—თელავის მაზრის მე-2 უბანში, კურცხალია—სიღნაღის უბანში, კორინთელი—ქიდლის უბანში და პაიჭაძე—ლაგოდეხის უბანში.

იუსტიციის მინისტრი შ. ალექსი-მესხიშვილი.

შენწორება

გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკის“ მე-46 №-ში (პარასკევი, ენკენისთვის 20) გამოქვეყნებულ-განთლების სამინისტროს ორგანიზაციის და შტატის კანონთან დართულ შტატში შემდეგი თვალსაჩინო შეცდომებია:

მე-9 მუხლის (საქმისწარმოებლის თანაშემწე) მე-3 სვეტში დაბეჭდილია 6200 უნდა იყოს 6000.

მე-12 მუხლის (ხუროთ-მოძღვარი) მე-3 სვეტში დმბეჭდილია 9800 უნდა იყოს 9600.

გაზეთი „საქართველოს რესპუბლიკის“ მე-49 №-ში (ოთხშაბათი, ენკენისთვის 25) გამოქვეყნებულ-სამსწავლებლო ინსტიტუტის და სემინარიების გაეროვნების კანონთან დართულ შტატებში შემდეგი თვალსაჩინო შეცდომებია:

შტატი ტფილისის ინსტიტუტისა:

მე-20 მუხლის უკანასკნელ სვეტში დაბეჭდილი 06 უნდა იყოს 66.

მე-23 მუხლში უნდა ამოშალოს: სიტყვა ჯამი და ამ სიტყვის გასწვრივ გაყვეთული ხაზი.

შტატი სოხუმის სემინარიისა:

მე-8 მუხლის მე-2 სვეტში დაბეჭდილია 3400 უნდა იყოს 2400.

მე-25 მუხლის მე-4 სვეტში დაბეჭდილია 1000 უნდა იყოს 10000.

მე 26 მუხლის მე-4 სვეტში დაბეჭდილია 6863 უნდა იყოს 6363.

არა ოფიციალური განყოფილება.

ტფილისი, 29 ნკენისთვე.

არც ერთ ქვეყნის დამოუკიდებლობის გამოცხადებას ისეთი საზარელი განგაში და ისტერიული წივილ-კივილი არ გამოუწვევია, როგორც საქართველოს რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის გამოცხადებამ გამოიწვია.

26 მაისს ყველამ უკმაყოფილო და პროტესტანტი დალუპვის დღეთ თვალის, ამ დღეს დაიმარხა მთელი აზრის მიხედვით ქართველი დემოკრატიის ინტერნაციონალისტობა, სოციალისტობა, ეს კიდევ ცოტაა, ამ დღეს დაასამარეს ქართველებმა დემოკრატობაც.

კაცუმია შოვინიზმი, პირშეყვარებული ნაციონალიზმი—აი რით ხასიათდება საქართველოს დემოკრატია მათს თვალში. შეიქნა მათი კოკისი შეხედულებით ისეთი რესპუბლიკა, სადაც ადამიანი ვეღარ დამიანობს; სადაც მოქალაქე ვეღარ მოქალაქობს, და დენეს, შევწროვდა, ოქალაქის უფლების ფიქსქვეშ გათელვას პირველი ადგილი უპირავს და სადაც ლხვარი ჩაეცა დემოკრატიულ ელემენტაულ თავისუფლებას.

შეიქნა ისეთი რესპუბლიკა, რომელიც მხოლოდ სამამაშო ქალალდიდან შესდგება, რომელიც წარმოადგენს ნამდვილ ხუთუას, წკიპარტის კვრით რომ დაინგრევა.

„კუკურუზნაია რესპუბლიკა“—გაისმა მტრების მხრიდან.

და ეს „კუკურუზნაია რესპუბლიკა“ მაინც ისეთი რესპუბლიკა აღმოჩნდა, რომელიც ყველა ორგულის გულს ისარივით დაესო და იმდენათ საინტერესო გახდა, რომ მას მოსვენებას არ აძლევენ.

„კუკურუზნაია რესპუბლიკა“ გაიძახიან ითომ დაცინვით და ყოველ გზაჯვარედინზე, კაფეებში, სასადილოებში, მატარებლებში, ტრამვაიზე, ყველგან, სადაც კი ბაასი შეიხება საქართველოს, ყველგან ცდილობენ ამაზედ აიგდონ, სასაცილოთ გამოიყვანონ, და მასთანვე მას მძიმე ბრალდებებს, მეტათ მძიმე ბრალდებებს უყენებენ... ლალაბში. თურმე საქართველომ უღალატა რუსეთს... თურმე საქართველომ უღალატა ინტერნაციონალს... უღალატა სოციალიზმს და, რაც ყველაზე უფრო საშინელია... უღალატა... დემოკრატიზმს.

ამას გაიძახიან ყველანი, ვინც გუშინ და გუშინწინ საქართველოში მოფუთნენი იყვენ; ყველანი ვინც საქართველოს მბრძანებლობის ზეზე ხელებს იფშვნიდნენ. გაიძახიან ამას გუშინდელი მთხელეჩანოგნები, დღის რომ სოციალისტურ ჭურჭში გახვეულან და სოციალისტური ნიღაბი აუფარებიათ.

რა მოხდა?

მოხდა ის, რომ საქართველომ დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.

მოხდა ის, რომ საქართველოს ყველა ულალატა და პირდაღებულ ოსმალეთის წინ ბრძოლის ველზე განმარტოებული აღმოჩნდა.

მას თავი უნა დაეცვა.

მას თავისი თავი ფიზიკურათ უნდა გადაერჩინა.

მას ამაში არც ერთი ის, ვინც საქართველოს წინააღმდეგ გაჰკივის, არ მაშველებია და დახმარების ძმური ხელი არ გაუწვდია.

და 26 მაისს საქართველომ უშველა თავის თავს: მან დამოუკიდებლობა აღიარა და ერთი თვითგამორკვევის პრინციპი განამტკიცა.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

ეს არაფრათ ეჩიტნავათ აწკრიალებულებს, არ მოეწონა ეს არც ლენინის მთავრობას, რომელიც საქართველოზე კბილებს იღესდა და სალაშქროთ ემზადებოდა.

მაგრამ დამოუკიდებელი საქართველო დამკვიდრდა და მტკიცდება. ეს ვერ მოუწყენებიათ ორგულთ და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ. ისინი დარაზმული ებრძვიან საქართველოს რესპუბლიკას, ებრძვიან მას აშკარათ და მალულათ. სცემენ მის საზელს, ტალახში სვრიან მის რწმენას და პროვოკაციით, სასტიკი ცილისწამებით სამარცხვინო ბრალდებით ორგულები და მტერთ.

15 ენკენისთვემდე. მაგრამ ყოველ ამ-ნათზე ქართული სავალდებულოა. საქართველოს მთავრობის მოქმედება პირდაპირ ბოლშევიკურია. შესდგა „კონტრრევოლიუციის წინააღმდეგ მებრძოლი კომისია“ და სხ., რომელიც არ ჰგავდა საბჭოთა კომისიებს და ძველი რეჟიმის სიდუხჭირე პოლიციას. ქართული შოვინიზმის შედეგია, რომ სხვა ერები საქართველოში უფლებაყრილნი არიან. რუსი ჩინოვნიკები და ოფიცრები წარმოუდგენელ გაჭირვებას და დამცირებას განიცდიან. დაბატიმრებულია გენ. ჯუნკოვსკი. მეტების ციხე გავსილია პოლიტიკური ტუსაღებით. ყოფილი რუსი ოფიცრები რესტორანებში მსახურებენ. ქართველების პოლიტიკა კვეყანელ სომხებასაც სიძულვილით და გამეცმლობით არის გაღიზიანილი. საქართველომ მიითვისა ამიერ-კავკასიაში დარჩენილი რუსების სახაზინო ქონება, თითქოს რუსებისთვის ვადასაცემათ. ამგვარი მოქმედება აძლიერებს ერთა შორის სიძულვილს. ტფილისში ცეცხლი გაუჩინეს და გადასწვეს რუსების სასურსათო რვა საწყობი“, და სხვა და სხვა ასეთი მარგალიტები! ასე სწერს და ასეთ ყალბ ცრუცილისწამების ცნობებს აწვდიან მკითხველებს. სწერენ ამას ბალშევიკური გაზეთები. სწერენ ამასვე მონარქისტული და ბურჟუაზიული გაზეთები. ყველა, ვისაც ვერ მოუნელებია საქართველოს დამოუკიდებლობა და შავი გულით ეპყრობა მას, ყველა სცდილობს რითიმე აგწიოს და სახელის გატეხით, მორალური განქიქებით მისი ღირსება დასცეს, ფეხქვეშ გასთელოს.

აი, გაზეთი „ტერსკოი ტრუდოვოი ლუჩ“, რომელიც ასე უსინდისოთ გვამხილებდა: „გერმანელების მიერ მოყოლილი ქართველი პოლიტიკოსები გაფიცებით ამხილებენ ნიადაგს, რომ გერმანელ-ქართველთა ჯარი თერგის ოლქში საქართველოს სამხედრო გზით შემოიჭრას“. რათ დასჭირდათ ასეთი მტანჯარი სიცრუის და ცხადი ცილისწამების დაწერა? ჩვენდა გასათახსირებლათ და რას არ სწერენ ამის გულისთვის?! სწერენ, რომ არა-ქართველებს ყრიან საქართველოს საზღვრებიდან, უღირსთ ექცევიან, ვაგონებს არ აძლევენ და შიმშილით ხოცავენ.

სწერენ, რომ აქ უკვე დამარხულია დემოკრატიზმი და სიკვდილის შავი ჰარდი პარპაშებს „დემოკრატულ“ კულტურულნაი“ საქართველოში.

სწერენ, რომ აქ გაუტანლობა-ბიზანტინიზმ-მტრობა-კვლა—ჩვეულებრივი მოვლენაა და მას დასასრული არა აქვს და არ ეკრძალება.

ვინ იცის კიდევ რამდენ რამეს არა სწერენ! ჩვენამდე ხომ ყველა გაზეთი და ფურცელი არ ხვდება.

და რით უნდა ვუპასუხოთ ჩვენ მათ?

— მხოლოდ ფაქტებით, ფაქტებით და ფაქტებით. და ამ გვარი ფაქტებიც ჩვენი ცხოვრება. ფაქტები, რომელიც სახეში სცემს მატყუარებს, ცილისწამებელთ და პროვოკატორებს. ფაქტია მთელი ჩვენი მოქმედება და მოღვაწეობა, რომელიც ბურთს ჩასჩრის პირში ყველა ჯურის ხულიგანებს. მაგრამ ვალალაბარაკოთ ისინი, ვინც იყვენ ჯერში, მოიარეს რუსეთი და შერჩათ კიდევ ერთი იოტი შიშდგომლობის და უნარი ფაქტების დაფასებისა.

აი, ცკითხოთ ბატონ სტანისლავ ვოლსკის, რომელიც ჩვენში მოდგაწეობდა უკანასკნელ დროს და დღეს კი უკრანაშია. ცკითხოთ ვოლსკის, მას, რომელიც წასვლის შემდეგ საქართველოს რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ ავიტაციას ეწეოდა, ცკითხოთ მას, რას ამბობს იგი დღეს. და იგი კი ამბობს: „არის კიდევ ქვეყნათ კუთხე, უფიქრ რუსეთის უზარმაზარ სახელმწიფოში, სადაც ზიზღი და სიძულვილი არ არის ერთად ერთი გრძნობა, და სილამაზე ბურჟუაზიულ ცრუმორწმუნებათ არ გაუხდიათ. ოხ, „ჩამორჩენილო“ საქართველო! რა საისხარულოა, რომ ლუნაჩარსკის კედილი განვითარება-გაბნილება და ტროცკის ჰიპოთონური პათოსი არ შეეხო შენს საზღვრებს. და, რა კარგია, რომ შენ კიდევ არსებობ ამ ქვეყნათ!!!!«

აი, კიდევ სოჭის სოციალისტური საბჭოს დადგენილება, რომელსაც ხელს აწერს პეტრე იზმაილოვი და რომლითაც უმთავრესათ არა ქართველებით დასახლებულ სოჭის ოლქს საქართველოს რესპუბლიკის უერთებენ და „კულტურულნაი“ რესპუბლიკას ფარგლებში შეჰყავთ.

აი, კიდევ ცნობილი სოციალისტ-რევოლიუციონერი ს. ჩემოდანოვი, რომელმაც ამ უკანასკნელ კვირებში მოიარა სამხრეთ რუსეთი, იხილა იქაური ნამდვილი საშინელება და ნამდვილი ჯოჯოხეთი, იხილა ნამდვილი სახე იქაური სინამდვილისა და დასკვნა: „ექვსი დღის შემდეგ მე უკვე ტფილისში ვიყავი, საბჭოთა რუსეთი დამრჩა მწარე მოგონებათ, მძიმე სიზმრათ, რომელიც კოშმარივით მაწვება. მე ურის ვამბობ დასკვნებზე და ნაბუღის შედეგებზე. ერთად ერთი დასკვნა, რომელიც მოსვენებას არ აძლევს ჩემს გონებას და ლურსმანივით მჭრიდა ჩაქვილი დაბრუნებისას, მე გაგიხიარებთ.

რაც არ უნდა სთქვან საქართველოს შესახებ მისმა მეგობრებმა და მტრებმა, როგორი ბრალდებებიც არ უნდა წაუყენონ მას, როგორ საშინლათაც არ უნდა ეჩვენებოდეთ მათ მისი დღევანდელი და მომავალი ბედი, შეიძლება სრული პასუხისმგებლობის შეგნებით ვსთქვა ერთი: ბედნიერია საქართველო, რომ გადარჩა იმ ეშპარემენტებს, რომელსაც აწარმოებდა ბალშევიკური მთავრობა რუსეთის დაგლეჯილ სხეულზე. ბედნიერია საქართველო, რომ ვერ შეითვისა „კომუნისტური წესწყობილება“ საბჭოთა რუსეთისა და ეს ბედნიერება მას ეიინება თავისმა დემოკრატიამ.

საქართველოშიც, რასაკვირველია, ყველაფერი თავის რიგზე არ არის: მანაც იხილა სისხლი, მანაც გამოსცადა ანარქიის უბედურება.

მაგრამ ყველა საშინელება, რომელიც თავს დატყდა საქართველოს, ათასწილათ უფრო მსუბუქია, ვინემ იმ სისხლისა და უბედურების კოშმარი, რომლის ქვეშაც ეხლა კვნესის გაუბედურებული რუსეთი.“

ასე სწერენ და ასე მსჯელობენ ისინი, ვისაც ასე გონების ნატამალი შერჩენია და წარმოდგენა აქვთ სიკოგე-სიავეზე.

დიახ! ასეთია „კუკურუზნაია“ რესპუბლიკა, ნამდვილათ დემოკრატიული რესპუბლიკა—საქართველო, და როგორი ზიზღით არ უნდა იკიდონ ძისმა მტრებმა; როგორი საშინელი პრიკაკაციაც არ უნდა გაავრცელონ მის შესახებ; ფაქტი მაინც ფაქტათ დარჩება,—დარჩება და არის საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკა, ქვეყანა, სადაც დემოკრატია შეფობს სადც თავისუფლების დროშა ფრიალებს.

და ყველა, ვისაც უყვარს თავისუფლება, ვისაც უყვარს დემოკრატია, ვისაც სწყრს სისხლი, ბალხანობა და აუცილებლათ მიაჩნია საქართველოს დამოუკიდებლობა, ყველა ნამდვილი მოქალაქე მთელი თავისი ენერგიით უნდა ამტკიცებდეს და ეხმარებოდეს საქართველოს დამოუკიდებელ რესპუბლიკას დამკვიდრებაში, ამ ოაზისის გაძლიერებაში.

საქართველოს დამოუკიდებელი დემოკრატიული რესპუბლიკა—ეს ჩვენა ვართ, ჩვენი ხალხი, ჩვენი დემოკრატია და ჩვენვე უნდა დავიცვათ იგი, ჩვენვე უნდა ვეხაცვლოთ მას, ბატონ მტრულათ ბასრი იარაღით უნდა შევხვდეთ და შევმაბრას ძმური ხელი უნდა გავუწოდოთ.

ქართველები და სომხები.

ბ-ნი მ. აბელიანი საქართველოს მთავრობას იმასაც კი ბრალად სდებს, რომ მან ტფილისის მდიდარ სომხებს მილიონები არ გამოართვა სომეხ ლტოლვილთა სასარგებლოდ. თუ კი საქართველოს მთავრობა ამას მოინდომებს, რამდენიმე დღეში შესძლებსო. მერე რა გზით? თუ მდიდარ სომხებს, უმრავლის სიმდიდრის პატრონნი, დაბშული აქვსთ გული სამშობლოს სიყვარულისათვის, საქართველოს მთავრობამ რა სასწყლით უნდა გაუღვეთოს მათ ეს გრძნობა! ძალადობის გზას ვერ დაადგება ან ტერორს ხო ვერ მიმართავს, ან რა ფასი ექნება და რა ნაყოფს გამოიღებს ასეთი ნაძალადევი ქველმოქმედება.

ბ-ნ მ. აბელიანს კარგად უნდა მოესწენებოდეს, რომ მდიდარი სომხები. როგორც სხვა ეროვნების სპეციალისტებიც, ეროვნულ საქმეთათვის მსხვერპლის გაღების მაგალ. სახელ-მწიფო ქონებაში ატაცებენ და როცა საქართველოს მთავრობამ ეს გადამწყვეტი მრავალ მილიონიანი სომხობრივ აღმოაჩინა, ბევრმა სომეხთა პასუხისმგებლობა მოღვაწეს და დაწესებულებამ ამ ნაქერდალ სომხობრივს ხელი დაიფარეს, ეროვნულ საკუთრებად გამოაცხადეს და ეხლა გამომდგარა ბ-ნი მ. აბელიანი და წარა-წეფხრელად თავზედ კაკალს გვიტვრევს რატომ მდიდარ სომხებს ფული არ გამოართვეთ ლტოლვილებისათვისო.

მაგრამ ყველაზე უფრო გასაკვირი ბ-ნ აბელიანის ტერორისტულ პრეტენზიებია. იმას არ სჯერდება, იმის მაღლიერი არ არის სომეხი პუბლიცისტი, რომ საქართველოს მთავრობა ეხლანდელ უმძიმეს გარემოებაში მაინცა და მაინც მეძლებისმებრ ხრუნავს სომეხ ლტოლვილთათვის, რომ საქართველომ ამდენი ლტოლვილი შეიფარა, თავის მიწა-წყალზედ დაანბინა და ლუკმა გაუზიარა, რასაც არც ერთი სახელმწიფო არ იქმნოდა, ყველა ამას ივიწყებს ბ-ნი აბელიანი და ჩვენს მიწა-წყალს გვედავება.

რა უფლების ძალით გინდოდათ ახალქალაქის მაზრა საქართველოსთან გადაგებათო, გკვეთხება ბ-ნი აბელიანი. გერმანულ ხიშტების დაყრდნობილთან და ბორჩალოს მაზრას საქართველოს უერთებთო. რატომ უარს არ ამბობთ ტფილისზე და ტფილისის მაზრის სამხრეთის ნაწილებზე, სადაც შედარებით ცოტა ქართველი ცხოვრობსო. კიცხელობ სწორ-უპოვარ პუბლიცისტის ამ სიტყვებს და არ-იცი, რა ფერო მეტია შავ: ულონო ბრაზი, თუ წყრომა გადასული ტატრობა.

ახალქალაქის მაზრას საქართველოსთან გადაბმა არ ეკუთვება, იგი საქართველოს სხეულის განუყოფელი ნაწილია, მასთან ერას ჰქონდროთ გადაბმული და დაკავშირებული ისტორიულად, ეკონომიურად და კულტურულად. ჯავახეთი ძირძველი ქართული კუთხეა და თუ დღეს იქის ბედის ჩარხი უკუღმა დატრიალდა და საქართველოს სხეულს ჩამოეჭრა ამაღლებული მაზრა, ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ ეს უსამართლობა გასწორდება და ჯავახეთი კვლავ საქართველოს წიაღში დაბრუნდება. სომხების სიმრავლე ჯავახეთში სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, რომ ეს კუთხე საქართველოს ნაწილი არ არის. ეს ისეთი საბანაო და უდავო ჭეშმარიტებაა, რომ უნდა ესმოდეს ბ-ნ აბელიანსაც, რომელიც არც ისტორიას უწერეს ანგარიშს და არც ლიგაკას. ეს ფაქტიც—სომხების სიმრავლე ჯავახეთში,—სწორედ იმ ცარიზმის დაღუპველ პოლიტიკის ნაყოფია, რომლის „კაცამოყვარეობას“ ეხლა ასეთი კეთილის გრძნობით ივიწყებს ბ-ნი აბელიანი.

ეხლა ჩვენ გვაკიეინებენ გერმანულ ხიშტებზედ დაყრდნობას. მაგრამ ისიც გაიხსენოს ბ-ნი აბელიანმა, თუ ვის ხიშტებზე იყენენ დაყრდობილნი მისი წინამორბედი და მისიეც მსგავსი ნაციონალისტური მოღვაწენი წარსულში, როდესაც უწყვეტ პოლიტიკის კარნახით უწყვეტად ნაკუწნაკუწად იფლითებოდა საქართველოს ტერიტორიალური სხეული, რათა როდისმე ჩვენი სამშობლოს ესა თუ ის კუთხე სხვებს თავის კუთვნილებად გამოეცხადებინათ.

და აკი სწორედ ასე გვეპყრობა დღეს ბ-ნი აბელიანი. იმის ლოგიკით გამოდის, რო თუ დღეს საქართველოს ტერიტორიაზედ შემოხიზნული სომხობა ჩვენს ბიწა-წყალზე დარჩება და ვსთქვათ რომელსამე მაზრაში ამის გამო სომხობა მეტი იქნება, ვიდრე ქართველობა, ათიოდე წლის შემდეგ გამოდგება ბ-ნი აბელიანი ან მისი მსგავსი „პუბლიცისტი“ და უტიფრად განაცხადებს: ესა და ეს მაზრა საქართველოს ნაწილი არ არისო.

იგივე ითქმის ბორჩალოს მაზრის შესახებ და ტფილისის შესახებ ხო ლაპარაკიც ზედმეტია: ეს ისეთი ახირებული პრეტენზიაა, რო სცილდება არ გეუფრთნის.

დასასრულ ბრაზმორეული პუბლიცისტი ვეღარ მაღაც თვის იდეიან ზრახვებს და მუქარას გვითვლის: საქართველო სომხებისავან ვერ გადარჩებაო—სანამ საქართველოს სამხრეთით ცხოვრობენ ასიათასობით სომხები, რო ნახავენ ჯარებს დაეტრიალ, ფანჯრებიდან შეგლენო.

ბ-ნ აბელიანის გულისწყვილიც სწორედ ეს არის, მაგრამ აბელიანისთანა მოღვაწეთა მოხებიან ქართველ-სომეხთა ურთიერთობა გამწვავდა. თუ სომეხთა სამშობლო ტფილისა აგრესიული ხასიათი მიიღო, თუ შემოსვეით დაგვეშურა ვინმე (არ გვგონია ბ. აბელიანს მოსახრებას გაჰყვეს სომხის ერი, და მისი ყველა ხელმძღვანელი), დარწმუნებულნი ვართ საქართველოს მთავრობას მოეპოება საკმაო ძალა, რათა დაიცვას სახელმწიფო, მისი ტერიტორია და სუვერენიტეტი და, თუ აშისათვის საჭირო იქნება, ფანჯრებიც დაჭეტოს.

პ. ჭ.

საჭირო განმარტება.

ამ უკანასკნელ დღეებში განსაკუთრებული ყურადღება საზოგადოებისა მიიპყრო და სრულიად სამართლიანი აღშფოთება გამოიწვია ასკერების მიერ ტბილისში თერთმეტი ინგლისელის ტყვეთ ჩამოყვანის ამბავმა. მართლაც ყოველ მეუწყინარებელად უნდა ჩაითვალოს ის გარემოება, რომ საქართველოს ტერიტორიაზე ტყვეთ ირიცხებოდეს იმ სახელმწიფოს ქვეშევრდომი, რომელიც საქართველოს რეასპუბლიკასთან არ იმყოფება სომარ განწყობილებაში.

ამნაირი სახელწოდა, სხვათა შორის, დღეს ინგლისი.

ინგლისელების ტყვეთ ტფილისში ჩამოყვანის შესახებ, ჩვენ გვაქვს ამ ჟამად საშუალება საზოგადოების საყურადღებოდ გთქვათ, სრულიად სარწმუნო წყაროებიდან მიღებული ცნობების მიხედვით, რომ ამ დიდად საწუხარო ინციდენტის ისტორიაში ოსმანეთის დიპლომატიურ წარმომადგენლობას არავითარი ბრალი არ უდევს.

ეროვნული საბჭო

№34 სხდომა

კარაკლისი, 30 აგვისტო. 1918 წ. ტფილისი, სასახლე.

თავმჯდომარე ჯოფშა. ეს ოგორც ესთქვი პეტროგრადიდან დოკუმენტად გადაიქცა. მაგრამ საშუალო სკოლა თავის ტენდენციით თავისუფლების ვერ გაიმაგრებს, ის თავისუფალი ვერ გახდება, თუ ჯგ გადაეცა საერთო თვითმართველობას. იგი თავისთავად ევროპის შეცდომას ვერ შესძლებს სკოლის სტრუქტურაში იმის და მოეხდინოს ისეთი ცვლილება მართვა-გამგეობა—იქნება ის ქალაქის თვითმართველობის, ეროვნის თუ სამინისტროს ხელში, არ სწყდება სკოლა თავისუფლების საკითხი. თუმცა კი რომ განათლების მინისტრად დღეს ბატონი ლორთქიფანიძე იყოს და ხვალ პარტიული ამხანაგი ან და ვინმე ქალაქის მოღვაწე.

პირტო ის გარემოება, რომ ქალაქის ხელში იქნება სკოლა, თუ თვითმართველობის, ან და სამინისტროს ხელში გადავა,—ეს ვერ გადასწყვეტს საკითხს სკოლის თავისუფლებისას. მომავალში სკოლა შეიძლება სრულიად თავისუფალი იყოს, სრულიად ავტონომიური, ოთრემ რომ ესეთი ტენდენცია აქვს სკოლას. სკოლა თავისუფალი არ იქნება თვით ისეთ ელემენტების ხელში, რომელიც

თქვენ მიგაჩნიათ, რომ ერობა, თვითმართველობა, ეს არის ის ორგანო, რომელიც თავისუფლების მისცემს სკოლას. ეს აიხსნება იმით, რომ ჯერ კიდევ ჩვენს ძარღვებში ზის ის პედაგოგიური დოგმატიკა რუსეთის პედაგოგიური წრეებისა, რომელთაც ეგონათ, რომ საუკეთესო პირობები სკოლის თავისუფლებისა არის ერობა, რომელიც სკოლას თვითმპყრობელობის კლანჭებიდან გამოჰხლეჯავს. აი ეს გვიშლის, რომ ამ სკოლის თავისუფლების საკითხი დღეს დავსვათ შენიშვნის სახით, იმ დროს როცა ვშინჯავთ სამინისტროს ორგანიზაციის საკითხს. ეს პირველი მოსაზრება.

მეორე მოსაზრება—რა გვიშლის? გვიშლის ისა, რომ ყოველად შეუძლებელია ავანსად კანონების დაწერა. ჩვენ არ ვიცით, ერობა რანაირი იქნება, წინდაწინ ავანსად კანონის დაწერვა არ შეიძლება. რა დაუშლის ერთგულ საბჭოს, თუ დაინახა, რომ ქალაქს, ერობას შეუძლიან ჩვენ სკოლას გაუძღვეს, ასეთი კანონ-პროექტი შემოიტანოს შემდეგ. წინდაწინ, დღესვე პრინციპის დაკანონება არ გამოდგება. შეიძლება ეს დეკლარაცია იყოს, მაგრამ პრინციპიალურად რომ დავაკანონოთ, ეს არ გაგონილა.

ვას. წერეთელი (ეროვნ. დემ.) ბატონებო ჩვენ რომ ა. ლომთათიძეს წინადადება დავაკანონოთ, ეს ემგვანება ანდერძის ბეგრას, მაგალითად, ჩვენ რომ უანდერძოთ მომავალ ერობას, მომავალ თვითმართველობას, ესე და ესე მოიქცეთო, და ესე და ესე დაკანონდეთო. ამ საკითხის შესახებ არავითარი მსჯელობა არ ყოფილა, პროექტი წარმოდგენილი არ ყოფილა, პროექტი არავის არ შეუმუშავებია, არავის არ ულაპარაკნია, არავინ არ მომზადებულა და უნდა დავაკანონოთ ეს იმიტომ, რომ შეიოტანა ა. ლომთათიძემ. ყოველად შეუწყნარებელია ეს, და მე მგონია ამისთანა პრეცედენტის საკანონმდებლო არ უნდა შეგვქმნოთ. ვის გადაეცემა, ვინ იქნება მართვა-გამგეობაში, ვისი საქმე იქნება ეს, თვითმართველობისა, სახელმწიფოსი, თუ თავისუფალი იქნება სასწავლებელი—ეს სადაო საკითხია, რომლის შესახებ მსჯელობა არა გვჭირნია. მაშასადამე ეხლა გადაწყვეტა კანონით ამ საკითხისა დღეს შეცდომა იქნება, რომლის პრეცედენტი არ უნდა შეგქმნათ.

ა. ფალავა. (ს. ფედ.) ბატონებო, მას შემდეგ, რაც სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის წარმომადგენლებმა ბატონმა ლომთათიძემ წაიღო თავისი პირველი შესწორება მინისტრის განმარტების შემდეგ, მე მგონია, რომ არა მეორე შესწორებას უნდა დაბრუნებოდა, რადგანაც იმდენი საბუთი იყო წამოყენებული ამის წინააღმდეგ, რომ ხელ ახლა შენიშვნის აქ წამოყენება შეუძლებელი უნდა ყოფილიყო. მაგრამ სამწუხაროდ ეს არ მოხდა. მე ვეცდებით არ გავიმეორო რაც ნათქვამი იყო, მაგრამ არ შემიძლიან არ აღვნიშნო, რომ ის შესწორება, რომელიც წარმოადგინა ბ. ლომთათიძემ, ეს არის ის პირი, რომელიც უსათუოდ დიდ მცენარეს გამოუთხრის გულს, ეს არის წინასწარი კანონმდებლობა. ჩვენ დღეს აშაზე არ ვლაპარაკობთ. მაშასადამე, რა მოსატანია ისეთი რამე, რომელიც შექმნის შემთხვევით ერთად-ერთ მუხლს მომავალ კანონ-პროექტისას, რომელსაც დაერქმევა სისტემა სწავლა-განათლებისა. თქვენმა მომხსენებელმა, თქვენმა ფრაქციის წევრმა მოგახსენათ—ასეთი შესწორების შეტანა ყოველად შეუძლებელიაო. ჩვენი ქალაქის თვითმმართველობა, ჩვენი ერობა არ არის ჯერ ჩამოყალიბებული და არა აქვთ საშუალება გაუძღვნენ სკოლასა. პირიქით ჩვენ ვიცით, რომ ბევრი ქალაქები, ბევრი თვითმართველობა თხოულობენ, რომ ის სასწავლებლები, რომლებიც მათ ინიციატივით დაარსდნენ მიეღებინა იქნებენ მთავრობის მიერ,—მთავრობის ხარჯზე, რადგანაც ჯერ უძლებიან მათ ჯერ-ჯერობით, თუ კი დღეს ეს მდგომარეობაა, რაკი ორნაირი საქმე გვაქვს, ძველს დანგრევა ტ ახლის ხელმეორეთ აშენება, ყოველად შეუძლებელია, ამ ნორჩ ორგანოს დავაკისროთ ზედმეტი საქმე, რომელსაც ის ჯერ მოუვლის, რაც უკვე პრაქტიკამ ნათლად დაგვანახა. თუ კი ასეთ კანონს მივიღებთ დღეს მე პირდაპირ ვაცხადებ—მე რომ ვიყო ამ სამინისტროში შეუძლებლად მივიჩნევდი შემოქმედებითი მუშაობის წარმოება, რადგანაც მე არ ვიცი, როდის განხორციელდება ეს შენიშვნა—ხვალ, დღეს, მესამე დღეს, თუ რომდის. მე არ ვიქნებოდი დარწმუნებული, რომ ჩემი ნაშრომი, ჩემი შემოქმედებითი მუშაობა უზრალოდ არ დაინგრეოდა; და ის მღრღნელი ჭია ძირს არ მოუღებდა ჩვენგან შემოქმედებით მუშაობას. ჩვენ პრინციპიალურად ვეზიარებთ იმას, რასაც თქვენ ბრძანებთ. კამათი ამაზე არ არის, კამათი დღეს არ არის პრინციპებზე. დღეს ჩვენ ვლაპარაკობთ არა პრინციპებზე. დღეს ჩვენ ვლაპარაკობთ მხოლოდ ცენტრალურ ორგანიზაციის შტატებზე, და თქვენ გინდათ ისეთი მუხლი შეიტანოთ, რომელიც, ბოდიშს ვიხდი, ისე უხდება ამას, როგორც ერთი ანდაზა არის ნათქვამი—ძროხას უნაგირიო. პირველი რედაქცია, თქვენი შესწორებული რედაქცია ამ მუხლისა არაფერს ახალს არ შეიტანს, თქვენ მოაკვეცეთ ბოლო იმას, რაც თქვენ გაწუხებთ. ეს ბოლო არის ისეთი, რომ მინისტრი სჩადის ამას კანონით განსაზღვრულ ფარგლებშია. ეს იგი ამ რედაქციის წარმოდგენილი კანონ-პროექტი, კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში იმას ნიშნავს, რომ ეს კანონი უნდა შეიმუშავდეს. თქვენ თუ არ დამიჯერებთ, გარწმუნებთ მუშაობა უკეე სწარმოებს და ახლო მომავალში მოგვეცემა საშუალება, ნათლად დავინახოთ მთელი სისტემა მართვა-გამგეობისა ამა თუ იმ ფარგლებში დადასტურებული, თქვენ ვერ იტყვით, რომ განათლების მინისტრმა სკოლა ხელში აიღოს და არ მიეკაროს სკოლას. რაიმე კავშირი ხომ უნდა ჰქონდეს? რა გვარი კავშირი გსურთ, არ არის გამორკვეული. ეს აღნიშნული იქნება საქართველოს რესპუბლიკის სახალხო განათლების ახალ სისტემაში. როდესაც ეს წარმოდგება თქვენს წინაშე, მაშინ სწორედ მიხან-შეწონილი იქნება თქვენი შესწორება შენიშვნის სახით, თუ ეს იქნება ერთ მუხლად. მით უფრო, რომ ჩვენ არ ვიცით, მართვა-გამგეობა სკოლისა ქალაქის თვითმართველობას ექნება, თუ ამაში კიდევ სხვა დემოკრატიული ორგანიზაცია მიიღებს მონაწილეობას. ალბად ეს სადავო არის და არ გვაქვს საშუალება, რომ დეტალურად გამოვარკვიოთ, ვინაიდან ეს დღეს გამორკვეული არ გახლათ, ვინაიდან არაფერს შეიტანს ამ საქმეში, რომელიც დღეს ვაი-ვაგლახით სწყდება, ამიტომ ჩვენ არ შეგვიძლიან მხარი დაუჭიროთ იმ მუხლს, შესწორების სახით შემოტანილს, რომელიც ამ კანონ-პროექტში იყო, რომელიც წარმოდგენილი იყო სასჯოლო კომისიის მიერ, მოდგენილი იყო სამუშაოებულია ჩვენი კომისიასგან და მოწონებულია თვით მთავრობის მიერ. ასეთი შენიშვნები, რომ შეეიტანოთ კანონ-პროექტში, შეიძლება ხვალ თუ ზეგ ასეთივე შენიშვნებით სხვა რომელიმე სამინისტროს შტატებს მივადგეთ, აი მაგალითად, საშინაო საქმეთა სამინ., სადაც მართველი და უბრალო ორგანიზაციაა. მაშინ შეიძლება ამ საქმინისტროს შტატებიდაც ითქვას, რომ შეიძლება მისი შემცირება. ეხლა კი ყოველად შეუძლებელია შტატების შემცირება, მით უმეტეს იმ პირობებში, როგორშიაც არის განათლების სამინისტრო. ერთი წლის შემდეგ, როდესაც ჩვენი ცხოვრება განმტკიცდება, როდესაც ყოველი ეს ორგანიზაცია გამაგრდება, მაშინ შეიძლება მათ ზედმეტი ფუნქციები დავაკისროთ. ეხლა კი ნაადრევია წინასწარ ავანსად ლაპარაკი. ეხლა ყოველად შეუძლებელია ასეთი შესწორება.

ალ. ლომთათიძე. (ს.-დ.) ბატონებო, ბატონმა ვ. წერეთელმა პრეცედენტის შესახებ მოგახსენათ. მან განაცხადა ეს პრეცედენტი იქნებაო. მე არ ვგულისხმობ კაშათს, მაგრამ უნდა მოგახსენოთ, რომ მართლაც პრეცედენტი არ უნდა შეიქნას, და ეს შეიქნება თუ ვ. წერეთელის წინადადებას მივიღებთ. აქ კანონ-პროექტში შავით თეთრზე არის დაწერილი. მართვა-გამგეობა ყველა სკოლისა არის სახალხო განათლების სამინისტროს ხელში. თქვენ ეს მიიღეთ ამას კვერი დაუკრით და აი ეხლა მე გეკითხებით არის თუ არა სამინისტროს ხელში უკვე სრული მართვა-გამგეობა? ეხლა საკითხი უკვე გადაწყვეტილია პრინციპიალურად. მართვა-გამგეობა უკვე განათლების მინისტრის ხელშია. თუ თქვენ ეს ვერ დაიბეჭდეთ დ თუ წერეთელმა ვერ დაინახა ეს, ჩვენი ბრალი არაა. ჩვენ დავამაყეთ, რომ აქ წინასწარი გადაწყვეტილებაა.

მე ვამბობ, რომ ამ პრინციპს, თუ ჩვენ საკითხს პრინციპიალურად გუწყვეტთ მას უნდა დაუპარდაპარდოთ მეორე პრინციპიც. რაკი არის ნათქვამი ეს, უნდა ითქვას. მეორეც აქ ნათქვამია, რომ მთავარი გამგეობა და ხელმძღვანელობა სამინისტროს ხელშია. ჩვენ არაფერს ვიტყოდით, რომ აქ ყოფილიყო ნათქვამი ასე: „ზედმეხედველობა და მთავარი ხელმძღვანელობა“ მაშინ ჩვენ არაფერს ვიტყოდით, იმიტომ, რომ დღეს ყოველ შემთვევაში როგორც პირველში ისე მეორეში ეს სახელმწიფოს ხელში უნდა იყოს, შემდგ სავალო და დაბალი სკოლები გადავა თვითმართველობის ხელში. მაგრამ აქ ამაზე არ გავლაპარაკობ. აქ ლაპარაკი გახლავთ მართვა-გამგეობაზე და ეს მართვა-გამგეობა უკვე დაკისრეთ სახალხო განათლების სამინისტროს. თქვენ გვეკითხებით, რომ პრინციპი წამოაყენეთ და ერთგვარი პრეცედენტი შეჰქმენითო. მე კი გიპასუხებთ, თუ არის აქ რამე პრეცედენტი ამას ჰქმნის წერეთლის წინადადება (ვ. წერეთელი. კანონი დროებითია!) დიახ! დროებითზე მოგახსენებთ. აქ ერთი გამობრძანდა და განაცხადა პრინციპიალურად მე არა მაქვს რა საწინააღმდეგო, მეორეც გამობრძანდა და ბრძანა, მესამეც. მაშ რაშია, ბატონებო, საქმე? პრინციპიალურად თუ არა ხართ წინააღმდეგი, მაშინ რატომ არ ეთანხმებით ჩვეს წინადადებას? მე აკი მოგახსენებთ, რომ შეიძლება ეს ერთი წლის განმავლობაში არ მოხდეს, შეიძლება დღეიანდელ სახელმწიფოსთვის ეს შეუძლებელი გახდეს, მაგრამ შემდეგ ეს შესაძლებელი იქნება და მე მიკვირს, რომ თქვენ ამას ეწინააღმდეგებით. მე მგონია ეს საკითხი ეხლა უკვე საქმაოდ გაშუქებულია. ხოლო რაც შეეხება იმ განცხადებას, რომ შეიძლება ხვალ ლაპარაკი ჩამოვარდეს სხვა სამინისტროს, მაგალითად შინაგან საქმეთა სამინისტროზე, მე არ ვიცი შემთხვევითი იყო ნათქვამი ის თუ მოსაზრებით. თუ ეს მოსაზრებით იყო ნათქვამი და lapsus linquae არ იყო, მაშინ ეს საშუხაროა. ჩვენ, განათლების სამინისტროზე იქნება, შინაგან სამინისტროზე, თუ სამხედრო საქმეთა სამინისტროზე, ყოველთვის ვიტყვით რის თქმაც ჩვენი ვალია.

თ ა მ ა ზ დ ო მ ა რ ე. სიტყვა ეკუთვნის სამჭოს წევრს სამსონ ფირცხალავას.

ს. ფ ი რ ც ხ ა ლ ა ვ ა. (ს. ფ.) მე კიდევ საქიროდ მიმაჩნია ერთი გამოვაცხადო, რომ ჩვენ სოციალიტ-ფედერალისტები არაფერ საწინააღმდეგოს არ ვხედავთ, ჩვენი აზრის და სოციალ-დემოკრატიის აზრის შორის. ყველასთვის ეჭვს გარეშეა, რომ ჩვენ იდეალური სახელმწიფოს წეს-წყობილება მაშინ გვექნება, როდესაც სახელმწიფოს წეს-წყობილებაში მონაწილეობას მიიღებს არა მარტოდ ცენტრი, არამედ ადგილობრივი ორგანიზაციები, როდესაც მართვა-გამგეობა იქნება განაწილებული როგორც ცენტრალურს ისე ადგილობრივ უწყებათა შორის. ჩვენ ამ იდეალისკენ უნდა მივისწრაფოდეთ და რაც მალე განხორციელდება ეს, მით უკეთესი იქნება ჩვენი საზოგადოებრივი ეკონომიური და კულტურული ცხოვრებისათვის. მე წარმოდგენილი მაქვს მომავალი საქართველო, როგორც პატარა ფედერატიული სახელმწიფო, სადაც ყოველ მაზრას თავისი შინაური ცხოვრება დამოუკიდებლად ექნება მოწესრიგებული, და ეს დამოუკიდებლობა გამოხატება არა მარტო სწავლა-განათლების საქმეში, არამედ ყოველ დარგში, მაგალითად ადმინისტრაციის გამძღოლნი იქნებიან არა ცენტრიდან, არამედ ადგილობრივ არჩეული კაცი. ცხადია იქნება ფინანსიურ და სხვა საქმეებში. საერთოდ, ყოველივე ადგილობრივი საქმე უნდა იყოს ადგილობრივ მკვიდრთ არჩეულ ორგანოს ხელში. ეს არის ელემენტალური, ყველასათვის გასაგები სახის პოლიტიკური, იდეალური ორგანიზაცია, და მე მგონი ამის შესახებ ლაპარაკი საჭირო არ არის, მაგრამ ამასთან არ შეგვიძლიან ანგარიში არ გაუწიოთ ჩვენ რა დღეს, როდესაც შენდება ჩვენი სახელმწიფო, როდესაც ჩვენი სახელმწიფო შექმნილი არ არის დღეს საჭიროა რომ ეს ცენტრალური ძალა უფრო დიდი იყოს, ვიდრე ეს შესაძლებელია ახლო მომავალში იყოს. ამას ანგარიშს უწევდით ყველა დარგში, ანგარიში უნდა გაუწიოთ სწავლა-განათლების საკითხშიაც. მაგალითები ჩვენ გვჭონდა, რომ აქედან გადაიყვანდა განკარგულება, ყველა უწყებებიდან, ადგილობრივი მოღვაწენი უძღვებოდნენ ამ საქმეს ამ ცენტრის ხელმძღვანელობით. ამიტომ მე მოგახსენებთ, რომ ჯერ, ამ ხანად, სანამ ჩვენ ცხოვრება არ დალაგებულა, სანამ რესპუბლიკა არ დამკვიდრებულა, ერობა არ შემოკვეულა, ჩვენ არ შეგვიძლიან მთელი ფუნქციები სახელმწიფოსი გადავცეთ ადგილობრივ ორგანიზაციებს. ჩვენ გვექნება ერობა ახლო მომავალში, მაგრამ ამავე დროს ერობის ხელში არ იქნება ადმინისტრაციის—მართვა-გამგეობა, მაგრამ, როგორც მოგახსენეთ, მომავალში ერობის ხელში უნდა იყოს ადმინისტრაცია. ამიტომ ვფიქრობ, რომ სკოლის დეცენტრალიზაცია, როგორც სხვა საქმეების, ჯერ ჯერობით შეუძლებელია. ეჭვს გარეშეა, რომ ერობას დიდი როლი უნდა ეკუთვნოდეს სწავლა-განათლების საქმეში. რასაკვირველია, პირველ დაწყებითი სწავლა-განათლება სავსებით ერობის ხელში უნდა იყოს. რაც შეეხება საშუალო სასწავლებლების ორგანიზაციას, მე მგონია ამ საგანზე შეიძლება ვიდავოთ; შეიძლება თუ არა მთლად გადავცეთ ერობის ხელში საშუალო სასწავლებლები, ამაზე შეიძლება ვიქონიოთ მსჯელობა, ამაზე შეიძლება ვიკამათოთ. ყოველ შემთხვევაში შეიძლება სჯა-ბაასი ვიქონიოთ, ეილაპარაკოთ, იმ მოსაზრებით, რომ საქმე გამორკვეული სრულებით არ არის. მე ვამბობ, რომ სოციალ-დემოკრატიულ ფრაქციის წარმომადგენლის მიერ შემოტანილი შესწორება პირველ მუხლში მივიღოთ და რაც შეეხება შენიშვნას, ეს შენიშვნა შემდგში იყოს შემოტანილი სათანადო კანონ-პროექტის გარჩევის დროს, და მაშინ ვიქონიოთ მსჯელობა. მე მგონი რომ ყველ შემთხვევაში არავინ არ ეწინააღმდეგება იმ აზრს, რომ სწავლა-განათლების საქმეში დიდი როლი ერობას და ქალაქის თვით-მართველობას ეკუთვნის. ეს წინააღმდეგ არც არას ვიტყვით და არც გვნება სათქმელი რაში. მაგრამ მაინც საჭირო განვსაზღვროთ რამდენი ეკუთვნის სახელმწიფოს, ცენტრს, რამდენი ეკუთვნის ერობას, რამდენი ეკუთვნის ქალაქის თვით-მართველობას. ისე რომ ამ საქმის გადაჭრას ერთნაირი მომზადება უნდა და უფრო ბანგრძლივი კამათი და მსჯელობა უსაჭიროება. იმიტომ ის წინადადება, რომელიც ამხანაგმა ლომთათიძემ წარმოადგინა, ჩემის აზრით, უნდა მიეღოთ დღეს და ის შენიშვნები, რომელიც შემოტანილნი იყვნენ, ის შენიშვნები შეიმუშავებული და განხილული უნდა იყვეს ცალკე, სათანადო კანონ-პროექტის დროს და მაშინ გადავწყვეტოთ ასე თუ ისე ეს საკითხი. ასეთია წინადადება სოციალისტ-ფედერალისტების ფრაქციისა.

თ ა მ ა ზ დ ო მ ა რ ე. სიტყვა ეკუთვნის განათლების მინისტრს გიორგი ლასხიშვილს.

გ ა ნ ა თ ლ ე ბ ი ს მ ი ნ ი ს ტ რ ი გ. ლასხიშვილი. ბატონებო, ამ შესწორების მიღება, რომელიც წარმოდგენილია ბატონ ლომთათიძის მიერ პირველი შესწორების მიღება, ჩემის აზრით, ყოველად შეუძლებელია, ეს შესწორება ეწინააღმდეგება შენიშვნას. ეს შესწორება ამბობს: რომ მინისტრს ეკადება მთავარი ხელმძღვანელობა, მთავარი გამგეობის შესახებ, სრულიად არაფერია ნათქვამი კანონ-პროექტში, შენიშვნა აქ იქნება ასეთი. მომავალში საერთოთ ქალაქების, თვით-მართველობას გადაეცემა სკოლის მართვა-გამგეობა (ხმები: მანამდისინ, ბატონო!) ბატონებო, ჩვენ ვიმბობთ რომ ზედმხედველობა, მართვა-გამგეობა არის მინისტრის ხელში, თქვენ ახლა უარყოფთ ამას, თქვენ გინდათ, მართვა-გამგეობა ამოიშალოს და დაიწეროს „საერთო ზედამხედველობა“. მე ვფიქრობ, სანამ სკოლის მართვა-გამგეობა სამინისტროს ხელშია, სანამ საშუალო სკოლის მართვა-გამგეობის საკითხი სადაო არის, და თითონ ეს შენიშნეა ეხება პრინციპს, მე ვფიქრობ, რომ ეს პრინციპი დეკლარაციის სახით შეიძლება შემოტანილი იყოს, მაგრამ ეს ერთგვარ არევ-დარევას შეიტანს, საჭიროება კი არავითარი არ არის. მე ვფიქრობ რომ არ არის საჭირო, ერთის მხრივ ობიტომ, რომ საშუალო სკოლის შესახებ საკითხი ძალიან სადაოა და დაგეჭირდება ამ პრინციპის, ამ საქმის განხილვა: შეიძლება თუ არა ქალაქის თვით-მართველობას გადაეცეს საშუალო სკოლის გამგეობა. ამიტომ მე ვიმბობ, რომ ასეთი დეკლარაცია წინასწარია და საჭირო არ არის, მე ვიმბობ რომ ეს შესწორება ზედმეტია. ამ მხრიც ეხლა უკეთესად იყოს ნათქვამი, რომ მართვა-გამგეობა და მთავარი ხელმძღვანელობა ყოველგვარ სკოლების კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში ეკუთვნის განათლების მინისტრის.

თ ა მ ა ზ დ ო მ ა რ ე. წინადადებად შემოტანილი სოციალისტ-რევოლუციონერთა ფრაქციისა: „ვინაიდან საკითხის განხილვა გრძელდება, გთხოვთ, რომ კამათი გადაიდოს მომავალ სხდომისთვის“.

ვინ არის მოქმრე ამ წინადადებისა? მაშასადამე კამათი გადადებულია, და კრებას ვხურავ.

(კრება სწყდება 4 საათსა და 45 წუთზე).

პარლამენტის ქრონიკა.

27 ენკენისთვის სხდომა.

თავმჯდომარეობს კ. ს. ხიჩიძე.

ნ. ჩოგოძის მოხსენებით მიიღეს სახელოვნო ტექსტი კანონისა სახელმწიფო კონტროლის ჯამაგირის დანიშნის შესახებ და ჯარისკაცებისათვის სპირტის, თამბაქოს, პაპიროსის და სპიჩკის უფლებათ გაცემის მოსპობის შესახებ. საკონსტიტუციო კომისიის წევრი ი. არსენიძე მოხსენების კითხულობს პარლამენტში სახელმწიფოებრივ ენის შესახებ და შესახებ იმისა, თუ რა ენაზე უნდა იქნას ასრულებული საკონსტიტუციო კომისიაში სახელმწიფოებრივ ენით ერთხმათ ვაღიარეთ—ქართული ენა. მაგრამ იმ საკითხმა, თუ რომელ ენაზე უნდა იქნას ასრულებული უმცირესობათა წარმომადგენელმა, კამათი გამოიწვია და ბოლოს გადაწყვეტეთ: მათ უფლება მიეცეთ ილაპარაკონ ქართულ ენაზე. ამგვარათ უმცირესობათა ენები იქნება არაოფიციალური, არამედ დამხმარე კანონ-პროექტში სამი მუხლია: 1. რუსებისა კისათვის სახელმწიფო ენაა—ქართული; 2 კანონმდებლობა და კამათი პარლამენტში ხდება ქართულ ენაზე; 3. უმცირესობათა ერების წარმომადგენელ უფლება ეძლევათ სიტყვები წარმოსთქვან არა ქართულ ენაზე.

დ. ჩიქოვანი, ს. კედია და შ. ჭარუმიძე მოითხოვენ, რომ უმცირესობათა წარმომადგენლებმა სიტყვები წარმოსთქვან აუცილებლად ქართულ ენაზე. ი. ბარათაშვილი იცავს კანონ-პროექტს. საყვარელიძე აღნიშნავს ამ საკითხის ისტორიას და ამბობს, რომ ეს საკითხი ჩვენ ვერ გადავჭრით ისე, რომ ვინმეს არ ეწყინოს. ამ საკითხის გადაჭრა ჩვენ ვერ შევძელ

ერთ ტერიტორიულ და ერთ ენიანობისაკენ, მაგრამ არის მდგომარეობა, როდესაც კომპრომისია საჭირო. ჩვენ მოვიწვიეთ უმცირესობათა წარმომადგენლები. მათ საშუალება უნდა მივსცეთ იმეშაონ აქ. თუ ვინმე მათგანს არ ეცოდინება სახელმწიფო ენა, მან თავის დედაენაზე ლაპარაკის უფლება უნდა მიიღოს. ეს დროებითი მოცულია იქნება, რადგან ახლაც ბევრმა მათგანმა იცის ქართული ენა და ახლო ქომავალში კიდევ მეტი შეისწავლის მას და მაშინ აღარც საჭირო იქნება ასეთი კომპრომისული კანონ-პროექტი. ფაჩუაშვილი იცავს კანონ-პროექტს. ნ. ჭარცვაძე კანონ-პროექტს არ ეთანხმება და შესწორებები შეაქვს. კამათის დასრულებისას შეიდგინენ მუხლობრივ განხილვას. ირ. წერეთელს შეაქვს წინადადება მესამე მუხლი პირისხსნას მდგომარეობისა და საკითხის საგებით გამორკვევამდე. სხდომის შეწყვეტის შემდეგ 25 ხმით 21 წინააღმდეგ მიიღეს მესამე მუხლი 3. საყვარელიძის შემდეგი რედაქციით: „ნაციონალურ უმცირესობათა წარმომადგენლებს სახელმწიფო ენის უცოდინარობისა გამო უფლება ეძლეთ წარმოსთქვან სიტყვა თავის დედაენაზე“. ამასთანავე მიიღეს შემდეგი შენიშვნა: „ნაციონალურ უმცირესობათა მიერ მშობლიურ ენის ხმარების წესი და მისი თანაბრი რეგლამენტით განისაზღვრება“. დაბოლოს მიიღეს ს.ფ. წინადადება სარეგლამენტო კომისიამ ერთი კვირის განმავლობაში წარმოადგინოს საჭირო შესწორებანი.

ბაქოს ამბები.

II

ახალმა დრ. მთავრობამ პირველსავე სხდომაზე აღძრა საკითხი ინგლისელების მოწვევის შესახებ. გადასწყვიტეს და ენზელიდან დაიბარეს ინგლისელი ჯარის უფროსი გენერალი. გენერალმა მოითხოვა, რომ მთელი სომხური ძალების გამგებლობა ინგლისელთა ხელში გადასულიყო; თავის ჯარებისათვის სურსათი თითონვე უნდა მოეტანათ; სამაგიეროდ ინგლისელები დაჰპირდენ, რომ ორი კვირის განმავლობაში 10.000 ჯარისკაცს გადმოსხამენ ქალაქისა და მისი მიდამოების დასაცავათ. და არა თუ ოსმალეთის ჯარებს გარეკავენ და გერმანულ ორიენტაციას შეარყეენენ, არამედ მთელს ამიერ-კავკასიას გაანთავისუფლებენ შემოსულულ ბოლშევიკების ჯარებისაგან.

მთავრობა დასთანხმდა.

მესამე დღეს ენზელიდან ინგლისელებმა გადმოსხეს 3000-დე ჯარისკაცი და შეუდგნენ პოზიციების გამაგრებას. რამდენიმე ხნის შემდეგ კიდევ 2 ათასამდე ჯარისკაცი მოუმატეს თავიანთ ძალებს. გამაგრების შემდეგ დაიწყეს გაზიდვა ბენზინისა და ზაჭრისა, რაც დატვირთულ გემებით გაჰქონდათ ენზელისა და კრასნოარსკისკენ.

ამ ხნის განმავლობაში დროგამოშვებითი შეტაკებები იყო და ბინაგადი, შუბანი და მგლის კარები (ვოლჩი ვოროტა) ხელიდან ხელში გადადიოდა დაახლოებით 7 ენკენისთვემდე. ენკენისთვის 7-ს მოვიდა ნური-ფაშას წინადადება დაშნაკცაკანებისადმი, რომ თუ არ გინდათ მთლად ამოგწყლტოთ და გაგაწიადუროთ, დაგნებდითო, მაგრამ დაშნაკცაკნებმა უარი შეუთვალეს.

ამის შემდეგ ენკენისთვის 8-ს დაიწყო ძლიერი საარტილერიო ბრძოლა, რომელმაც 2 დღეს გასტანა. 11-ს ოსმალებმა სამხარი გეგმით შედგენილი საალყო და საიერიშო მოქმედება დაიწყეს.

იმ დღეებში მოხდა პარტიების შეერთებული თათბირი, რომელზედაც ქალაქის დანებების საკითხი იხრჩოლა. მაგრამ დაშნაკცაკანებმა უარი სთქვეს და განაგრძეს ბრძოლა. მთელ მცხოვრებლები 45 წლიანამდე ამიტულს სათრად გამოსცეა. (43 წლიანები ჯარში დაანაწილეს, 43 და 52 წლიანები სანგრების და სადარების საშხრელად და გასამაგრებლად ამოშვიდეს) ამ რიგად გაწვეული სომხური ძალა 30.000 კაცამდე შესდგა. ინგლისელებს კი 5.000-დე რეგულიარული ჯარი ჰყავდათ.

მთელი ოთხი დღის განმავლობაში ქალაქი საშინელ, აუწერელ მდგომარეობას განიცდიდა.

ოსმალები ხარბაზნებს უშენდენ განსაკუთრებით ინგლისელ შტაბს და მთავარ ბანაკს. ქალაქში დაზიანდა უმთავრესად ნიკოლაევის ქუჩა და ველიკოკნიაქესკი პროსპექტი. შენობები სახტ. „ჩარდოტელი“, ლალაევის პასაჟი, კავკასიის ბანკი და კიდევ რამდენიმე დიდი შენობა. ზღვაში მდგომ გემს კი, რომელზედაც ინგლისელთა შტაბი იყო უმთბარით მარცხენა მხარე დაუზიანეს.

14 ენკენისთვეს, შაბათ დღეს, მთელმა მდიდარმა სომხებმა ბანკებიდან ფული გაიტანეს, გემებზე გადაზიდეს წასასვლელად დატვირთეს და გავიდნენ ზღვაზე. საღამოს კი, როცა ინგლისელებმა შეატყვეს, რომ ბრძოლა აღარ შეიძლება, შეაჩერეს სომარი მოქმედება და გემებისკენ გაეშურენ. ერთი სათის განმავლობაში გავიდნენ ნავთსადგურიდან.

ათამდე და როცა ქუჩებზე შეიქნა ხელჩართული ომი და ვეღარ გაუძლეს, მხოლოდ მაშინ დაიხიეს უკან და შავი ქალაქისკენ გაიქცნენ.

გემებით გაქცეულ სომხების შესახებ კი შემდეგი ამბავი გავიგეთ: 17 ენკენისთვეს პეტროფსკიდან მომავალი გემი მოვიდა, ეგრეთ წოდებულ „მეტომრეებით“ სავსე, რომლებიც პორის ჩამოსახდათ იყვნენ წასულნი და სთქვეს, რომ მემარჯვენენ სომხები. დაშნაკცაკანები პეტროფსკში დარჩენ, და დანარჩენი კი, რომლებიც ბაღშეიკებთან ბლოკში იყვნენ, აგრეთვე ზოგიერთი რუსებიც, სამხედრო გემებ „ჟარდანთან“ და „ყარსთან“ ერთად ასტრახანისკენ წაიყვნენენ.

ამრიგად დამთავრდა ბაქოს აღების საქმე.

ბ.

ᲬᲘᲗᲔᲚ ᲒᲕᲐᲠᲓᲘᲔᲚᲔᲑᲘ

ამ სათაურით გაზ. „კიევსკაია მისლ“-ში დაბეჭდილია სტან. ვოლკას *) წერილი. მოგვყავს შემოკლებით: „საერთო მიღებული აზრით რუსი წოდულ გვარდიელი ისეთი არსებაა, რომლისაგანაც მოსალოდნელია ყველაფერი, გარდა სიკეთე და სათნოებისა. კავკასიელ გვარდიელს ასეთი დახასიათება არავინ არ მიუდგება. კავკასიაში მყოფი რუსის ოფიცრებიც კი, რომლის უმრავლესობა შავრაზმული სულით არის გაღელვნილი აღიარებენ მათ დამსახურებას და დასტურებენ, რომ ვ. ჯუღელის (წითელი გვარდიის უფროსი) ულაშქრობა კავკასიაში ყოველივე თავდაყირა დატრიალებდათ.

როცა ოსმალები ბათომს მოაწვნენ და ნაციონალური ჯარი თავზარდაცემული გარბოდა, მხოლოდ წითელი გვარდია აღმოჩნდა ერთად-ერთი ნაწილი, რომელიც პოზიციაზე დარჩა და ბრძოლა განაგრძო. როდესაც სამხრეთ-დასავლეთით იმავე ოსმალების ჯარი თბილისს ემუქრებოდა, ისევ წითელ გვარდიელებმა მოახერხეს, ბრძოლის მოწონავე გეზი შეინარჩუნეს და ამით შეაჩერეს გაქცეული რეგულიარული ჯარი. ასევე იყო დეშმითისა და ლეჩხუმის მაზრებში აჯანყების დროს. თვით ტფილისში, როდესაც ომი წაადგა, ბალშევიკური მოძრაობა ფეხს იკიდებდა, კავკავიდან თავდასხმას ელოდენ და შეფიქრიანებულმა მთავრობამ არ იცოდა რა ექნა, ისევ წითელ გვარდიელების მეოხებით დაბრაზა ყველაფერი. საჭირო იყო სახელმწიფოებრივი შეგნება აუცილებლობა და სწორედ ასეთი შეგნება, რომელიც რუსეთისთვის უცხო ხილი აღმოჩნდა, გარეგნულად უდარდელ და ეშხიანნიერმა სამხრეთელმა გამოიჩინეს.

არა, ისინი სრულიად არა ჰგვანან ჩრდილოელ მუცელ აღორებულ ჯოუტებს. ამათ სულში შეგნების ღრმა კვალია გადეტებული, და თვით შიშისა და ყოყმანის დროსაც კი აზროვნება არ ეფანტებათ.

ამის დადასტურება და ზნე-ჩვეულებანი, არჩეულ წინამძღოლის ერთგულება და პატიოსნების დაცვის თავისებური გრძნობა—ყოველივე ეს ერთად შეხვევეული აქვთ სამხრეთის უდარეულ შეილებს და არა გვაქვს ჩვენ „ახალი გზების“ მაღალი ხმით მაუწყებლებს.

რუსეთის შემდეგ ქართველ მეშვებისა და განსაკუთრებით ქართველ გვარდიელების წრეში მოხვედრა. ნიშნავს არაჭეულებრივ წრეში მოხვედრას, სადაც დაუსრულებელი სიხარული, სადაც არ არის აკრძალული კატორღაობა და ცოცხალია ადამიანი.

იქ სასწაულთა სასწაულია. იქ ბაღებიც კი ხელხლებელია. არ არის გადახნული და არიჩქნილი.

სახლში დასასვენებლად მისულ ქართველ წოდელ გვარდიელის განსურული თვისებაა, არა მხეცუმზარას კვნესა, როგორც ჩვენში, არამედ ვარდი მკერდზე, ვარდი ხელში და ვარდი თვით თოფის ტუჩისაც.

მე ამით არ მინდა ამ წერილში ქართველი მეშვისა და წოდელი გვარდიელის პსიქოლოგია გავარჩიო. რასაკვირველია, იმთავე აქვთ თანდაყოლილი ნაკლულოვანებანი, მაგრამ არ მინდა ამ წერილებზე შევჩერდე. მე მინდა მხოლოდ ამით ვუთმობო რუსის მკითხველს, რომ არის კიდევ ქვეყნად კუთხე ყოფილ რუსეთის უზარ-მაზარ სახელმწიფოში, სადაც ზნეობი და სიძულვილი არ არის ერთად-ერთი გრძნობა, და სიღამაზე ბურუჟაზიულ ცრუმორწმუნეობათ არ გაუხდიათ.

ოხ „ჩამორჩენილო“ საქართველოვ! რა სასიხარულოა, რომ ლუნაჩარსკის კეთილი განვითარება-განათლება და ტროცკის გილიოტინური პათოსი არ შეეხენ შენს საზღვრებს.

და რა კარგია, რომ შენ კიდევ არსებობ ამ ქვეყნად.

*) სტ. ვოლკა უკანასკნელ დროს ჩვენში იყო და რუსეთში დაბრუნების შემდეგ საქართველოს რესპუბლიკის წინააღმდეგ აგიტაციას ეწეოდა.

მთავრობის ცნობა

გიორგი ბაგრატიონ-დავითაშვილის და სხვათა დაჭერის შესახებ.

ჩემდამი რწმუნებულ სამინისტროსთან არსებულ განსაკუთრებულ რაზმს არა ერთხელ მოსულა ცნობა, რომ ზოგიერთი ყოფილი თავადები და აზნაურები ყოფილ ტფილისის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის გიორგი ბაგრატიონ-დავითაშვილის ბინაზე ფარულ თათბირს მართავენ.

თათბირზე იხილავდენ საკითხს, თუ როგორ აეღოთ გორის მაზრის გლეხებიდან წარსული წლების ღალა და ის ზარალი, რომელიც მათ მიაყენეს გლეხებმა რევოლიუციის დაწყებიდან. გადაწყვეტილ იქნა მოეწყოთ მთავრობისაგან ფარულად შეიარაღებული აზნაურთა რაზმი, რომელსაც მიენდობოდა ღალის შეკრება და ზარალის ანაზღაურება.

ეს რაზმი უნდა მოწყობილიყო აზნაურთა „შავი რაზმის“ დაგვარათ, რომელიც 1905 წელში გორის მაზრაში დაძრწოდა ცნობილ ამდუშელიშვილის ხელმძღვანელობით.

ამ შეიარაღებულ რაზმის მოწყობაში მონაწილეობას ღებულობდენ ზოგიერთი ის პირები, რომელთაც 1905 წ. შავი რაზმის ორგანიზაციასთან დამოკიდებულება ჰქონდათ. ჩემი განკარგულებით დაატუსაღეს: გიორგი, დავით და ვასილ ბაგრატიონ-დავითაშვილები, რომან და ივანე ბეგთაბეგიშვილები, ალექსანდრე დეკანოზიშვილი და რომეს ამირეჯიბი. დავით ბაგრატიონ-დავითაშვილის დატუსაღებისას, გაჩხრეკის დროს, სხვა საბუთთა შორის, აღმოჩნდა ვექილობის შავი ბარბალე დავითის ასულ ბაგრატიონ-დავითაშვილის სახელზე. აღნიშნულ ვექილობის ქაღალდში, სხვათა შორის ნათქვამია, რომ ბარბალე ბაგრატიონ-დავითაშვილისა, ან მისი რწმუნებული პირი, ვალდებულია შეკრიბოს „1917 წლის როგორც შემოსავალი, აგრეთვე მონეებული ზარალის გადასახადი ფულით დ სანოვაგით (ნატურით)“. შემდეგ ნათქვამია: „მისი შრომის და ხარჯების სანაზღაუროს ის ჩვენგან მიიღებს „სამხედრო ძალით შეკრებილ თანხიდან“. აშკარაა, რომ „სამხედრო ძალა“ გულისხმობს მათ მიერ მოწყობილ რაზს.

ამგვარათ, განსაკუთრებული რაზმის ცნობამ ამ რწმუნებულების ქალაქდში, რომელიც ნათელ ჰყენს და ფარდას ხდის შეთქმულთა სულისკვეთებას, უტყუარი საბუთები ჰპოვა. არა-კანონიერთან, ძალმომრეობით, მთავრობისაგან დაფარულათ, გორის მაზრაში გლეხებისაგან ღალისა და ზარალის განაღდების მიზანი შეთქმულთა ჯგუფისა თავის დროზე გამოაშკარავდა და ამ რიგათ სათავეშიე აღმოფხვრილ და ჩაკლულ იქნა, ერთის მხრივ, ზემო აღნიშნულ ჯგუფის ბოროტი ზრახვანი და, მეორეს მხრივ, გორის მაზრის გლეხებისაგან მოსალოდნელი ემსკესები, ვინაიდან გლეხები, ცხადია, ამ არაკანონიერ რაზმს იარაღითურ წინააღმდეგობას გაუწევდენ.

გორის მაზრაში ანარქიის მოსპობის და შეკიდნიანობის დამყარების დროს, ხსენებ შეთქმულთა ჯგუფი საქართველოს რესპუბლიკას ახალ ანარქიულ გამოსვლებს უქმნიდენ.

ᲛᲘᲛᲝᲮᲘᲚᲕᲐ

ბერლინი, ენკენისთვის 26. შამპანში არგონასა და მეუზას შუა ფრანგებისა და ინგლისელების შეტევა მთელ ფრონტზე 11 საათის მომხდების შემდეგ, რომელსაც მიზნათ ჰქონდა ჩვენი ფრონტების გარღვევა, ამაოთ ჩატარდა.

ბერლინი. ენკენისთვის 27. დასავლეთის ფრონტი. შამპანის მიდამოებში სიმაღლეების წინააღმდეგ, რომლებიც სუპპასა და ენის დასავლეთით მდებარეობს, ამასთანავე ვერდენის ჩრდილო-დასავლეთი მხრით, არგონასა და მასსიმის შუა, ფრანგებმა და ამერიკელებმა შეტევა დაიწყეს, რომლებიც გამძვინვარებული ბრძოლის შემდეგ უკუვაქციეთ. მათ მოგვრიების დროს თავი ისახელა ავსტრო-უნგრეთის ჯარმა. უმთავრეს ფრონტზე არტილერიას და ქვეითა ჯარი ერთათ მოქმედებენ. მდინარე ენის დასავლეთით ფრანგებმა, არიონის აღმოსავლეთის მხრით—ამერიკელებმა, რომელთაც მხარს უმაგრებდა აურაცხელი ჯავშნოსანი მატარებლები, შეტევა დაიწყეს ჩვენ პოზიციებზე. თანახმათ მიღებულ ბრძანებისა ჩვენმა მოწინავე ჯარმა უკან დაიხია და ნაჩვენებ ადგილზე გამაგრდა. ტაგიფორთან და რიპორთან მოწინააღმდეგეს საშვალება მიეცა მთელი დღის ბრძოლის შემდეგ შეეპკრიალებინა ჩვენს წინა ხაზებში. ამ აღმოსავლეთით დაღეულეთ ფრონტიდან შემოსვეა შეაჩერა რეზერვში მყოფმა ჯარმა. განსაკუთრებული იერიშები მიიტანა მტერმა ობერიისა და სემპის სამხრეთ-აღმოსავლეთის მდებარე ადგილებზე. ეს შეტევები მოგერებული იყო და მოწინააღმდეგემ დიდი ზიანი მიიღო. აგრეთვე სერნეს ჩრდილოეთით მტრის განმეორებითი შეტევები ვერ დამთავრდა მათ სასარგებლოთ.

არგონში ჩვენ მოვიგერეთ მტრის ნაწილობრივი შეტევები. არგონისა და მაასის შუა მტერი შემოიკრა ჩვენს წინა ხაზებში და მონტბრენვილის და მონტ ფოკონს მიახწია, აქ კი მისი წინსვლა ჩვენმა რეზერვებმა შეაჩერეს. მტერმა ზოგიერთ ადგილას მიახწია ჩვენი ქვეითა და საარტილერიო პოზიციას. ფრანგ-ინგლისელებმა მოიფიქრეს ფრონტის გარღვევა, მაგრამ ამათი, ჩვენმა ძლიერმა წინააღმდეგობამ ისინი დაამარცხა.

ტოკიო, 27 ენკენ. სააგენტო რეიტერის ცნობით, ენკ. 25, იაპონის კავალერია ნერჩინსკში ჩამოვიდა.

კოპენჰაგენი, ენკენ. 26. შვეიცის საგანძურო ნავი „გუნდიცი“ ნაღმს დაეტაკა და ჩაიძირა სკაგენიდან 6 მილის მანძილზე.

როტერდამი, ენკენ, 25. „მაას ბოოდე“ იტყობინება: ესპანიის გემი „რამონ-ნუმბარუ“ ერთ ინგლისელ გემთან შეტაკების შემდეგ ჩაძირა.

სტამბოლი, ენკენ. 27. სამხედრო ცნობა. პალესტინის ფრონტი. მარჯვენა ფრთაზე ძლიერი ბრძოლაა.

მესოპოტამიის ფრონტი. ბირთან ჩვენ მოვაგერიეთ მტრის კავალერია. სხვა ფრონტებზე ახალი არაფერია.

ვენა, ენკენ. 27. ტიროლის და ვენეციის ფრონტებზე საარტილერიო ბრძოლაა. დასავლეთის ფრონტზე მაასის დასავლეთით ბრძოლაში მონაწილეობას ღებულობს ავსტრო-ჰუნგრეთის ჯარი.

ბერლინი, ენკენ. 27. საღამოს სამხედრო ცნობა. კამბრეს მიმართულებით, არასის და პერონის მხრივ ინგლისელები და ამერიკელები შეტევებს აწარმოებენ. ამ შეტევის დროს მტერმა რამდენიმე ტერიტორია მოიგო. შამპანის მიდამოებში ფრანგებმა და ამერიკელებმა შეტევის დროს ვერ გაიმარჯვეს.

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ.

ტაშკენტი, ენკენ. 27. ფრონტებზე ცვლილება არ არის, აჭტიუბინსკში მოხდა მნიშვნელოვანია 1915—1919 წ. გასაწევი ახალგაზრდათა. ასხაბადის ფრონტის შტაბი ზომებს ღებულობს ასხაბადის კონტრ-რევოლიუციონერ მოძრაობის საღიკვიდაციოთ. გამორკვეულია, რომ მტრის ძალა სუსტია. რკინის გზებზე ოპოზის კონტრაბანდით გადატანის გამო ორენბურგის ფრონტის შტაბმა გამოსცა ბრძანება დახურტელ იქნეს წინა ხაზებში და მონტბრენვილის და მონტ ფოკონს მიახწია, აქ კი მისი წინსვლა ჩვენმა რეზერვებმა შეაჩერეს. მტერმა ზოგიერთ ადგილას მიახწია ჩვენი ქვეითა და საარტილერიო პოზიციას. ფრანგ-ინგლისელებმა მოიფიქრეს ფრონტის გარღვევა, მაგრამ ამათი, ჩვენმა ძლიერმა წინააღმდეგობამ ისინი დაამარცხა.

ტოკიო, 27 ენკენ. სააგენტო რეიტერის ცნობით, ენკ. 25, იაპონის კავალერია ნერჩინსკში ჩამოვიდა.

კოპენჰაგენი, ენკენ. 26. შვეიცის საგანძურო ნავი „გუნდიცი“ ნაღმს დაეტაკა და ჩაიძირა სკაგენიდან 6 მილის მანძილზე.

როტერდამი, ენკენ, 25. „მაას ბოოდე“ იტყობინება: ესპანიის გემი „რამონ-ნუმბარუ“ ერთ ინგლისელ გემთან შეტაკების შემდეგ ჩაძირა.

სტამბოლი, ენკენ. 27. სამხედრო ცნობა. პალესტინის ფრონტი. მარჯვენა ფრთაზე ძლიერი ბრძოლაა.

მესოპოტამიის ფრონტი. ბირთან ჩვენ მოვაგერიეთ მტრის კავალერია. სხვა ფრონტებზე ახალი არაფერია.

ვენა, ენკენ. 27. ტიროლის და ვენეციის ფრონტებზე საარტილერიო ბრძოლაა. დასავლეთის ფრონტზე მაასის დასავლეთით ბრძოლაში მონაწილეობას ღებულობს ავსტრო-ჰუნგრეთის ჯარი.

ბერლინი, ენკენ. 27. საღამოს სამხედრო ცნობა. კამბრეს მიმართულებით, არასის და პერონის მხრივ ინგლისელები და ამერიკელები შეტევებს აწარმოებენ. ამ შეტევის დროს მტერმა რამდენიმე ტერიტორია მოიგო. შამპანის მიდამოებში ფრანგებმა და ამერიკელებმა შეტევის დროს ვერ გაიმარჯვეს.

ᲠᲣᲡᲔᲗᲘ.

ტაშკენტი, ენკენ. 27. ფრონტებზე ცვლილება არ არის, აჭტიუბინსკში მოხდა მნიშვნელოვანია 1915—1919 წ. გასაწევი ახალგაზრდათა. ასხაბადის ფრონტის შტაბი ზომებს ღებულობს ასხაბადის კონტრ-რევოლიუციონერ მოძრაობის საღიკვიდაციოთ. გამორკვეულია, რომ მტრის ძალა სუსტია. რკინის გზებზე ოპოზის კონტრაბანდით გადატანის გამო ორენბურგის ფრონტის შტაბმა გამოსცა ბრძანება დახურტელ იქნეს წინა ხაზებში და მონტბრენვილის და მონტ ფოკონს მიახწია, აქ კი მისი წინსვლა ჩვენმა რეზერვებმა შეაჩერეს. მტერმა ზოგიერთ ადგილას მიახწია ჩვენი ქვეითა და საარტილერიო პოზიციას. ფრანგ-ინგლისელებმა მოიფიქრეს ფრონტის გარღვევა, მაგრამ ამათი, ჩვენმა ძლიერმა წინააღმდეგობამ ისინი დაამარცხა.

ამბები მთავრობაში.

○ მიწათ-მოქმედების მინისტრმა ეროვნულ საბჭოს პროექტით გაუგზავნა კანონ-პროექტი მთავრობის ხელში ტყეების გადასვლის შესახებ.

○ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ საქართველოს რესპუბლიკიდან გასვლის ნებართვის ბარათის და საზღვარ—გარეთის პასპორტის მიცემა შესწყვიტა. ამიერიდან ეს ბარათები და პასპორტები მსურველთ უნდა მიიღონ გუბერნიის კომისრისა და ტფ. მილიციის უფროსის კანცელარიიდან.

○ სახელმწიფო კონტროლის წარმომადგენლად იმ კომისიაში, რომელიც მიემგზავრება ბაქოს, დაინიშნა ქაიხ. აღ. ყიფიანი.

○ ჩინეთელმა ბერლინში ხელშეკრულება დასდო ფოთი—პოსტაციის კაბელის ექსპლოატაციის შესახებ. ეს ხელშეკრულება საქართველოს მთავრობამ უნდა განიხილოს და დაამტკიცოს.

○ სახელმწიფო კონტროლიორის განკარგულებით საქართველოს რკინის გზათა მთავარ სახელობის რევიზია დაინიშნა.

○ სამხედრო სამინისტროსთან დაარსდა განსაკუთრებული სამხედრო კომისია, რომელსაც დავალებული აქვს გადასინჯოს, გაიმოხარკინოს და განიხილოს სამხედრო დადგენილებანი, წესდებანი და კანონ-პროექტები საქართველოს მხედრობის ტანისამოსის ფორმისა და მოწყობისა.

○ უკრაინაში საქართველოს დიპლომატიურ მისიასთან სამხედრო ატაშეთ მთავრობის თავმჯდომარის ბრძანებით დაინიშნა შტაბს-კაპიტანი ალ. სვანიძე.

○ გენ. წულუკიძეს სამხედრო მინისტრის ამხანაგმა მადლობა გამოუცხადა აღზრდილის ამხოხების დროზე ჩაჩრობისა და ენერგიულ მოქმედებისათვის.

○ წმ. გიორგის საქორელის საბჭოს წევრებათ დაინიშნენ მეორე საარტილერიო ბრიგადის 1 ბატარეის კომენდანტი კაპ. ილ. მახარაძე და მე-5 ქვეითი პოლკის კაპიტანი მგსხიშვილი.

○ განათლების სამინისტრომ სთხოვა მთავრობას ნებადართოს ქალაქის თვითმართველობას სახელმძღვანელობის რეცენზიები მოახდინოს.

○ შინაგან საქმეთა სამინისტროს განკარგულებით განსაკუთრებულმა რაზმმა დაატუსაღა როსეკ ამირეჯიბი.

○ მიწად-მოქმედების მინისტრის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა: ამიერიდან მოისპოს საერთოდ საქართველოს ტყეებიდან ყოველგვარი ხე-ტყის უფასოდ გაცემა.

○ სამხედრო მინისტრის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა: სამხედრო მინისტრის მიერ წარმოდგენილი დებულების პროექტი სამხედრო საველე სასამართლოს შესახებ მოწონებულ იქნას იმ ცვლილებით, რომ იმ სასამართლოებს დაერქვას საგანგებო სამხედრო და არა სამხედრო-საველე სასამართლოები. ეს პროექტი გადაეცეს ეროვნულ საბჭოს დასამტკიცებლად.

○ ფინანსთა მინისტრის მოხსენებით გერმანიაში გასაგზავნ კომისიის ორ წევრს ორასებს ზლატინს და ლომოურს დაენიშნა ჯამაგირად, თანახმად კომისიის შტატებისა, თითო 2000 მან. თვეში და 1500 მარკა სამგზავროდ.

საბალხო განათლება.

○ ეროვნულ საბჭოს პროზედიუმში შეიტანეს კანონ-პროექტი არა-ქართულ სასწავლებლებში ქართულ ენის სავალდებულო სწავლების შესახებ. პირველ ხანებში ქართული ენა სავალდებულო იქნება მეოთხე კლასამდე, ხოლო ქართულ ისტორიის სწავლება უფროს კლასებში რუსულ ენაზე იქნება.

○ განათლების სამინისტროს განხორახება აქვს ამ მოკლე ხანში ტფ. პოლიტეხნიკუმი შეუერთოს ტფილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს. ამის გამო განათლების მინისტრს შუამდგომლობა აღუძრავს მთავრობის წინაშე.

○ ქალაქის სასკოლო საბჭომ დაადგინა, რომ არა-ქართულ პირველ და უმაღლეს დაწყებულ სწავლებში ვალდებული არიან სახელმწიფო (ქართული) ენის გაკლას, რომელიც უნდა დაიწყონ პირველ დასაწყისის სკოლის მე 3 კლასიდან და ცხრაში ხუთი გაკვეთილი უნდა იყოს ამ ენის შესასწავლათ.

○ საგანგებო კომისიამ დაათვარა პირველ დასაწყის სკოლის ახალი პროგრამის შედგენა და ამ დღეებში სასკოლო საბჭო განიხილავს ამ პროექტს.

○ „განათლების“ საზოგადოების სამხატვრო სახელოსნო სასწავლებელში პირველ ოქტ. (ახ. სტ.) იქნება პარალელი. სწავლა დაიწყება ოთხშაბათს ორ ოქტომბ. მოწაფეების მიღება გრძელდება.

○ გზათა სამინისტროს სათერმინოლოგიო კომისიის სხდომა შესდგა ცვირს 27 სექტემბერს ივ. ნ. მაჰვაროიანის თავმჯდომარეობით. კომისიამ დაამთავრა ცალკე განყოფილებათა მასალის განხილვა, გაარკვა საქმე, სასანტარო და სასამართლო განყოფილებათა, რომლის განხილვასაც კომისია სრულიად არ შეუდგება, ვინაიდან ეს განსაკუთრებულ სპეციალისტთა დარგს შეეხება. კომისიას დარჩა მხოლოდ განსახილველი სპეციალტერო განყოფილება. კომისიამ მიანდო მთავარ ბუხჰალტერს სასოფლო-სამეურნეო ბანკის დირექტორ გრ. ყიფშიძესთან ერთად, გაეცნოს ქართულ ბანკების თერმინოლოგიას და შემდეგ კრებისთვის წარმოადგინოს. რაც შეეხება საბოლოო ალუვიტის შედგენას, კომისიამ მიანდო დ. ორონდიძეს წარმოადგინოს ეს სია მას შემდეგ, როცა მომთავრდება ყველა ნაწილების საერთო მასალა.

○ რკინის გზის საერთო საქმეთა წარმოების უფროსმა განკარგულება მოახდინა, რომ ტყეიბულის მადნების ბუშებს „შუშათა მატარებლებში ნება ეძლეთათ უფასო ზოგიერთობისა ტყეიბულიდან ქუთაისამდე და უკანდა კვირაუქმე დღეებში. ყველა ბუშებს თან უნდა ჰქონდეთ შესაფერისი მოწმობა ფოტოგრაფიულ სურათით.

○ რკინის გზის ბიუროს თავმჯდომარე ბ. ოკუნევი აცხადებს რუსეთის რესპუბლიკის მოქალაქეთა საყურადღებოდ, რომ სალიკვიდაციო ანგარიშს მხოლოდ იმ მოსამსახურეებს გაუსწორებს, ვინც 20 ოქტომბრამდე შეიტანს ბიუროში განცხადებას, რომ მათ სურთ რუსეთის კანონების და მიხედვით სალიკვიდაციო ანგარიშის გასწორება და ამასთან ერთად წარადგენენ მოწმობას, რომ ისინი რუსეთის ქვეშევრდომებად ირიცხებიან.

გეოგრაფიული საზოგადოება.

○ სახელმწიფო ბონების დამზადებელ ექსპედიციის მძარავლეთაგანი, თანახმად შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერ მიღებულ დებეშისა, შეუპირათ. იგი აღმოჩენილი ვინმე ვეხულია, რომელსაც უნახეს 32 ათასი მანეთი.

○ 24 ენკენისთვეს, ღამით ბოროტ-გამზრახველებმა სახელმწო სამინისტროს კასის სტამბიდან ლორის-მელიქოვის ქუჩაზე, 3. ჩაიღეს 15,336 მან.

შეშაია შორის.

○ უზუზევართა მდგომარეობის გაუმჯობესების შესახებ შრომის სამინისტროში წინადადება მისცა ტფილისის ქალაქის ბრონის ბირჟას მოახდინოს ქალაქის ყველა უმუშევართა აღწერა. აღწერა უნდა მოახდეს 5, 6, 7, ოქტომბერს, რის შემდეგ მიღებული იქნება ზომები მათი მდგომარეობის გასაუმჯობესოდ.

○ გუშინ გაემგზავრენ ტყეიბულში შრომის პირობების მოსაწესრიგებლად ტყეიბულის მუშათათვის აღსართულებელ კომიტეტის წევრი ამხ. ხართიშვილი და პროფესიონალურ კავშირიდან ამხ. ვადაჭკორია.

სხვადასხვა ხალხ.

○ მეურნეობასთან ახლო მდგომ ორგანიზაციების ცნობით, თითქმის მთელ საქართველოში პურის მოსავლის შეკრეფას ხელს უშლიდნენ კარგა ამინდები, რის გაჟოც მარცვალი გამოვიდა უფუთა და თეთრი. წესქვილების რიცხვი მცირედია და ვერ ასწრებს მოსავლის დაფქვას. ხორბალი სოფლელმა მტაცეც ფასებში იყიდებს. სურვილი ფასის დაკლებისა არ ეშნევა, ოღონდ დაიკლოს ფასი ხშირად სიმინდმა. კარტოფილი ცოტათი გაძვირდა. ყურძნის მოსავლის მოკრეფა თავის დროზე დაიწყეს.

○ ქალაქის გამგეობის გადაწყვეტილებით ქალაქის იფფასიან სასადილოებში სანოვაგის მიტანისთვის გაძვირების გამო პირველ ოქტომბრიდან სადილი ეღირება 4 მანეთი.

○ გერმანიის მისიამ გუშინ ფიწყნ ქალაქის თვითმართველობის სასურსათო განყოფილებას, რომ ფოთში უკვე მოვიდა უკრაინიდან გერმანიის ტრანსპორტი 114 ათას ფუთი ხორბლით და სთხოვა განკარგულება მოახდინოს ამ ხორბლის ტფილისში ჩამოსატანათ.

○ გუშინ მთავრობის დადგენილებისამებრ, პურის მყიდველ მთავარ რწმუნებულ ირაკლი შველის თავმჯდომარეობით სასურსათო სამინოს პირველი კრება მოხდა.

○ ქალაქის გამგეობამ შაქრის გაყიდვა დროებით გააჩერა, სანამ რევიზია არ გათავდება და ამიტომ შესაძლოა, რომ ოქტომბრის პირველ რიცხვებში მოქალაქეებმა შაქარი ვერ მიიღონ.

○ სასურსათო განყოფილებამ გაუგზავნა ყველა ნაწილის სასურსათო კომიტეტებს შაქრის ბარათები მოქალაქეთა დასარიგებლად ოქტომბერში შაქრის მისაღებათ. ეს ბარათები დღეს ითათია შაქრი თითო ჩაწერილ სულზე, მხოლოდ არა მეტი სამ მანეთზე, თუ ბარათში ერთათ მოქცეულია ოჯახი, რომელსაც შეადგენს ექვს სულზე მეტი.

ხელოვნება.

○ გალაკტიონ ტაბიძის პოეზიის საღამო გაიმართება შაბათს 5 ოკტომბერს კონსერვატორიის დარბაზში (გრიბოედოვის ქუჩა) ბილეთების შეძენა შეიძლება დღეიდანვე ს. ქ. ვ. სახ. წიგნის მაღაზიაში. საღამოს ეწყობა განსაკუთრებული სტილის და შეეწირება მხოლოდ გალაკიონ ტაბიძის შემოქმედებას.

განმავითარებლობა.

○ ქ. ს. წ. ქ. სახ. წიგნის მაღაზიაში უკვე იყიდება ახლად გამოსული და დაბეჭდილი ახლად შეესწორებული წიგნები „დედა-ენა“ მეორე ნაწილი, „ბუნების კარი“, ბრამელაშვილის არითმეტიკული კრებული 1 და 2 ნაწილი და სხვ.

კრება.

○ საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების კრება. ენკენ. 29-ს, დილის 12 საათზე ქართულ უნივერსიტეტში მოხდება საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წევრთა საზოგადო კრება. განსვენებულის კათალიკოს-პატრიარქის კირიონ მე-II-ს სახელის პატივსაცემათ წაკითხვენ მოხსენებებს: 1) მ. ჯანაშვილი—„მისი უწმიდესობა კირიონი“ და 2) ლეონ მელიქიშვილი—„საეკლესიო შრომანი კირიონ მე-II-სა რუსულ ენაზე. კრებას, გარეშეებსაც შეუძლიანთ დაესწრონ.

სასამართლოს გარშემო.

○ საგამომძიებლო კომისიაში, რომელსაც საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა ჰგზავნის ბ-ნ გელოვანის თავმჯდომარეობით ბელი კლიუჩში უკანასკნელ ამბის გამოსაძიებლათ, სომეხთა ნაციონალურ საბჭოს დელეგატათ ნაფიცი ვექილი ბ-ნი პაპოვიანი ამოირჩია.

○ საოლქო სასამართლოს საგანგებო სამეთოი გამომძიებელი საგუბერნიო ციხეში მივიდა ყალენიკ ლოღობერიძის ჩვენების ჩამოსართმევად, მაგრამ იგი ამ ციხეში არ აღმოჩნდა. გამოირკვა, რომ ლოღობერიძე სახალხო გვარდიის მთავარ შტაბში იმყოფებოდა და გამოუშვიათ საბრალმდებლო ნაწილის დაუკითხავათ.

○ საოლქო სასამართლოს საგანგებო სამეთოი გამომძიებელმა დაასრულა გენერალ რუბანაუ ჯუნკოვსკის, ალექსანდროვსკის ტ. ხ. საქმეები.

○ იუსტიციის მინისტრის მოხსენებით დაინიშნა სავანგებო კომისია სამხედრო შინაგან საქმეთა და იუსტიციის სამინისტროების წარმომადგენლებისაგან, რომელთაც მიენდო სასამართლოს გამომძიებელთან შეთანხმებით ყოველ თითეული შემთხვევაში იმის გადაწყვეტება, ბრალდებული გამოსაშვებია ციხიდან თუ არა.

○ სავანგებო სასამართლოს თავმჯდომარეთ დაინიშნა ნაფიცი ვექილი და ეროვნული საბჭოს კანცელარიის გამგე ივ. ჯაფარიძე. წევრებათ სილ. ჯიბლაძე. ოლქის სასამართლოს წევრი კარასოვი. ბრალმდებლებათ კი დაეთ ტატიშვილი და მელქისედეკ კახდელაკი.

სხვა და სხვა ამბები.

○ სამტრედიის სახალხო გვარდიის შტაბის უფროსი ატყობინებს დებეშით გზათა სამინისტროს, რომ გვარდიელების ჯამაგირების გამოწერა მას დღის შემდეგ რაც ეს რკინის გზის ოანხიდან დაეკისრა რკინის გზას, იმიათ ცუდ პირობებში ჩავარდა, რომ გვარდიელები უჯამაგიროთ სხედან და არ ვიცით ვის კომპეტენციას ეხება ეს საქმე. შტაბს არა ერთხელ უთხოვია ამ საქმის განმარტება, მაგრამ დღემდე გადაგრილი პასუხი არ მიუღია. შტაბის უფროსი სთხოვს სამინისტროს დაუყონებლივ განკარგულება მოახდინოს, რათა სამტრედიის სახალხო გვარდიელების ჯამაგირების მიღება წესიერად მოეწყოს.

განცხადებები

ფრანც კუჩინსკი აცხადებს, რომ მან დაჰკარგა პასპორტი და რუსეთში წასასვლელად რიგში ჩაწერის ქვითარიც. 311 3—1

ქვირას, 29 ენკენისთვეს, დილის 10 ს., კაკაჯის საბარეშო სადგურის შენობაში, მუშტაიდი,

დანიშნულია საზოგადო კრება

ტფილისის წყლის პირველი ოქის წევრებისა.

კრების საგნები: 1. არჩევა ახალი მერაბისა, დარჩენილ სამ წლიან ვადაზე 1918—1920 წ. წ. 2. მიმდინარე საქმეები. თუ დანიშნულ დროზე კრება არ შესდგა საკმარის წევრთა გამოცხადებლობის გამო, იმავე დღეს, 29 ენკენისთვეს, საათის თორმეტზე კრება კრებულ კანონიერი იქნება, რომელიც უნდა დაესწროს. საკითხის სირთულის და საჩქაროს გამო სამჯერ სთხოვს ყველა წევრს აუცილებლად მობრძანდეს კრებაზე, ან გამოგზავნოს რწმუნებული პირი, რომელსაც ექნება კანონით დაწესებული

ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ. ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ.

ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ.

ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ.

ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ.

ამ ნომრის ფასი 1 მანეთი 50 კაპ.

გამოდის ყოველ დილას, გარდა კვირა დღეებისა. რედაქცია და კანტორა ტფილისში, ალ. ყაზბეგის პროსპექტზე, № 3. ტელეფონი № 807. ადრესი: ტფილისი, ალ. ყაზბეგის პროსპექტი № 3. ფასი: ერთი თვით 3 მან. 50 კაპ., სამი თვით 10 მან. 50 კაპ., ექვსი თვით 21 მან., ერთი წლით 42 მან. ფასი: ერთი თვით 3 მან. 50 კაპ., სამი თვით 10 მან. 50 კაპ., ექვსი თვით 21 მან., ერთი წლით 42 მან. ფასი: ერთი თვით 3 მან. 50 კაპ., სამი თვით 10 მან. 50 კაპ., ექვსი თვით 21 მან., ერთი წლით 42 მან.